

Tündérmesék

A két testvér

1. Egyszer vót, hol nem vót, vót egy szegény ember. Nagyon szegény vót. Abból élt, hogy kijárt az erdőre, nyírokseprőnek való gallyakat hozott, hazahozta, megkötötte, felesége meg eladogatta. Ebből tengették életüköt. Vót két gyönyörű szép fia. Ezek olyanok vótak, mint a tojás, hát úgy hasonlítottak egymásra. Vót ennek egy gazdag bátyja is, az azért lett gazdag, mert gazdag lánt vett feleségül. Gazdagsága megvót, de gyerekek meg nem vót. Hát kérem szépen, az asszonka igen aranyos, jó szívú asszon vót. Ha a két gyerek átment, a férje nem vót otthon, mindig jól tartotta őket. Úgyhogy a fiúk gyönyörűen serdültek.

Egyszer kimegy a szegény ember nyírágér, seprőnek valót szedni. Hát lássa, hogy az erdő szélén egy aranymadár ott ül. Felvesz egy követ: puff! A madár le is esett, de nem sérült meg nagyon, egy pár aranytolla kiesett. Szegény ember megörült neki, felszedte az arantollakat és hazavitte. Mondja ja gazdag bátyjának, hogy:

– Nézd csak, testvér – azt mondja –, hoztam neked arantollat – azt mondja –, egy aranymadarat meghajítottam!

Hű, megörült a gazdag bátyja, adott neki egy marék ezüstpénzt érte. Hát mán az mindjárt jó vót, mer csak jobban telt mindenre. De a lelkére kötötte az öccsének, hogy a madarat, ha csak tudja, azt hozza el. Megígérte neki az öccse: hogyne, ű hozza majd!

Kimegy megint az erdőre, felmegy a fa tetejére, vagdalja a gallyat le: hát mit lát, mit nem, mint egy fészket. Benne az aranymadár ült. Nocsak! Elkapta, de a madár ügyesebb vót, elszállt. De a fészekbe vót egy arantójas. Kivette a' arantójáskát, hazavitte. Vitte a bátyjának. Hőj, azér már egy marékra kapott. „Na, azt mondja, most mán chessünk-ihassunk, mán nem dőzsölve, de má jobban jut.” De a bátyja azt mondja:

– A madarat hozd el!

Egyszer megint kimegy: hát az aranymadár ott ül az erdő szélén. Fel egy követ: puff! No, ez oszt talált! Megfogta, hazavitte. Hőj, örült a bátyja! Kapott érte két marok aranypénzt. Na, azt mondja az asszonnak:

– Ide hallgass, hékás, most mán osztán nekem ezt a madarat megsütöd! De úgy vigyázz, még egy makónyi porcikó se hiányozzon belőle, ezt akarom megvacsorálnil!

– Jól van.

Az asszon elkészítette a madarat, süti nyáron – hát egyszer valaki kiabál neki, kintről, hogy menjen ki. Kimegy az asszon, leteszi a nyársat, a seprőkötő ember-

nek meg a két fia épp akkor toppant be. Ahogy betoppant, két kis hús kiesik a madárból.

– Hehehe – azt mondják az gyerekek –, ezt megehessük, úgyse szól érte a mami semmit!

Be is kapták a két kis húst – hát egy madárnak ugye nem sok van. Ahogy nyelik le, az asszon betoppant.

– Tik mit esztek? Mit esztek?

– Hát mit ennénk: kiesett két kis hús, azt ettük meg.

– Jaj, jaj, jaj – nézi a madarat; hát az meg a szíve meg a mája vót.

Hát most micsináljon? Az urának így nem adhassa oda. Levágott egy galambot, annak a szívét meg a máját betette, elkészítette. Jön haza az ura.

– No, kész van a madárka?

– Bizon kész! – azt mondja.

Föltáalta neki. Megette az ember, még egy mákszem se hagyott belőle. Még a száját is megnyalta. Na, elment az este, lefeküdt mindenki. Senki nem tudott semmit. Igen ám, de a gazda tudott. Felébred reggel, nyúl a párnája alá: úgy van, mint ahogy este odatették. Kétszer-háromszor-négyszer megnézi: semmi nincs. Nem tudott micsinálni. Nagyon dühös lett. Hát a söprűkötő ember fiaival meg mi történt vajon?! Ahogy felébrednek, felülnek – mer együtt aludtak: sitty-sutty!... Há mi ez? Valami a dunnát lebbengette. Nézik: hát két aranypénz esik a fejek alá. Hőj, örömmel vitték az apjuknak! O, egy arany nagy pénz vót! Hát még kettő! Vót oszt mit enni-inni. De úgy ment ez másnap, úgy ment ez harmadnap, úgy ment ez egy hétig, egy hónapig. Ám a bátyja hiába kereste, sose lelte. Igen ám, mer az olyan madár vót, az aranymadár: aki annak a szívét meg a máját megette, minden reggel egy aranypénzt lel a feje alatt. Hát a szegényebb, az öccse elhatározta, hogy majd megmondja a bátyjának, hogy milyen szerencse érte őket. El is ment. Mondja neki. Hőj, má az öreg, a bátyja tudta, hogy mi van.

– Ide figyelj, édes öcsém – azt mondja –, rettentő nagy baj van: a gyerekeidet megszállotta az ördög! És téged is elvisz meg a gyerekeket is. Vidd ki az erdőre, oszt ereszd őket Isten nagyvilágának!

Jaj, a szegény embernek a két gyerekéért fáj a szíve annyira: hát hogy váljon meg tőlök? De az ördögtől még jobban félt! Összeszedte:

– Gyertek, aranyos fiaim, kimegyünk az erdőre! – más mesét mondott nekik mindjárt.

Hát oszt kimentek. Rakott a szegény ember egy nagy tüzet.

– Feküdjete le ide, majd gyűvők értetek – azt mondja –, én meg végzem a dolgomat!

Hát úgy is vót. A gyerekek ottan – hát má oly jó suhancok vótak – ugrándoztak, bolondoztak, aludtak. Mikor felébrednek, már sütt a holdvilág meg a csillagos ég.

– Jaj, kedves öcsém – azt mondja a bátyjuk, a nagyobb –, mi lesz velünk, apánk hol van?

Kiabálnak – nem gyűtt válasz.

– Édes Jóistenem – azt mondja –, hát gyerünk, oszt hazataláljunk!

Mentek, mendegéltek. De bizony ők nem hogy kifele mentek vóna, még mindég beljebb abba a rengeteg nagy erdőbe. Hát csak mennek. Má igen elfáradtak. Egyszer egy érces hang:

– Tík mit kerestek itt-e, fiúk?

– Hej, kedves bácsika – azt mondja; mer ember vót –, mink vagyunk a szegény seprőkövő embernek a fiai, oszt eltévedtünk az erdőbe, nem találunk haza! – és elmondták, hogy az aranyér vannak ők itt.

Hát ez az erdész vót. Az erdésznek nem vót gyereke egy se, ott éltek az erdőbe a feleségével. Magsajnálta a két gyereket – no, mer ű nem félt az aranytúl, hogy az ördög elcsábíjja őket –, hazavitte a gyerekeket. Hőj, a felesége de megörült: most már lesz kivel elsórákozni! Jó vacsorát csináltak, még egy pohár bort meg is idogattak.

Hát telt-múlt az idő, a gyerekekből legények lettek. Hát nem vót gondja az erdész bácsinak se, mer a két arany minden reggel a párna alatt vót. Jártak ki vadászni, ügyesek vótak a fiúk, betanította őket úgy, hogy a leghíresebb vadászok lettek belőle. Egyszer azt mondja ja öreg vadász:

– Ide figyeljete, gyerekek, kimenjünk, és célba lövünk! Levizsgáztok, hogy kész vadászok vagytok-e vagy nem?

Örült a két fiú. Kimennek, lesnek: nincs-nincs, és nem jön semmi. Hm, egyszer jön egy sereg vadliba, V betű alakba.

– No – azt mondja a nagyobbnak –, egy lövésnül három vadliba mind a végirül essen le! Ez a vizsga.

Nem is soká céloz a fiú; püff, eldördül a puska: három vadliba leesett.

– Jó – azt mondja. – Na most, kisebb, rajtad a sor, mihelyt gyün valami!

Hát megint a vadliba, akkor húztak. Gyűtt, de azok már egyes számba; hát annak is három vót a három végén. Céloz a fiú, durr, leesik a három vadliba.

– Na most mán vadászok vagytok! – azt mondja. – Felszabadítalak benneteket!

A két fiú elment félre. Hogy oszt mit tanácskoztak, mit nem, majd meglássuk. Hazamennek, megkésztik a jó vacsorát, a feleségének mondja, hogy mesterlövészek mind a ketten, jól lőnek. A felesége kitálalta ja vacsorát, azt mondja a két fiú:

– Nem együnk, apámuram! Addig, míg egy kérésünket nem teljesíti.

– Hát mi legyen a', fiúk?

– Most mán kész vadászok vagyunk, jól lövünk, engedjen el bennünket világá, szétnézni!

– Fiaim – azt mondja –, jól se esett vóna a vacsora, ha ezt nem mondjátok. Elmehtek! – azt mondja.

Jóllaktak, mulattak hajnalig, reggel osztan a vadász adott mindegyiknek egy puskát, meg adott egy kést.

– Ide figyeljete – azt mondja –, hosszas utatokon ha elváltok egymástól, ezt a kést üssétek egy fába. Amelyik órára megyen az egyik, meg a másik, ha valamelyik megnézi a kést, ha rozsdás lesz a pengéje, amerre az egyik ment, vagy a másik, ha fényes, akkor nincs baj, jól megy sora. De ha rozsdás lesz, akkor igen nagy bajba van.

Megölelték, megcsókolták nevelőapjukat, anyjukat, oszt elmentek. És nem tudom, hogy milyen erdő vót a', de nem tudtak kijutni belőle. Mentek, mentek, mendegéltek, hát éhesek is vótak. Azt mondja:

– Majd lövünk majd valamit!

Hát csak cammog egy kis nyuszika. De még a nyuszika szeretett vóna cammogni – mer a puskát egyből rákapták, hogy ledurrantsák, oszt megsütik. Elkialtsa magát a kisnyúl – már nem kicsi, már olyan anyanyúl vót:

– Ha éltemet megkíméled, két fiamat adom néked!

Leeresztették a puskát, a nyúl beugrott a gazba, ki is hozott két nyuszikát. Ezek olyan szépek, olyan kedvesek vótak, sajnálták megsütni őket. Mennek. Fogják a puskát megint egyszer: csavarog egy róka. Hát még a róka is szeretett vóna tovább csavarogni; ráfogják a puskát, lövik le. Pah, a róka is elkiáltsa magát:

– Ha éltemet megkíméled, két fiamat adom néked!

Beugrik a gazba, kihozza a két kis rókát. Azok meg úgy játszottak a nyuszikkal, nem bántották őket.

– Nahát – azt mondja – gyerünk – azt mondja –, öcsém, majd lelövünk valamit!

Mennek-mennek... hohó, már úgy zörög igen a gaz! Veszik a puskát, céloznak: hát egy nagy barnamedve búj ki a gazból. Hát a medve szeretett vóna még cammogni tovább is, elkiáltsa magát:

– Ha éltemet megkíméled, két fiamat hozom néktek!

Be a gazba – leeresztették a puskát –, nem lőtték le, az is hozott két medvebocsot.

Hát gyerünk tovább; azok is ott játszottak együtt. Mennek-mennek – de má igen éhesek vótak.

– No, most má – azt mondja –, lelövünk akármit!

Hójjajaj, egy nagy oroszlán gyűtt! Ráfogják a puskát, az oroszlán nem reze be, rázza a sörényét, ordított. Böh, akkor is lelövik! Látta az oroszlán, hogy már itt baj van. Elkialtsa magát:

– Ha éltemet megkíméled, két fiamat adom néked!

Hát nem lőtték le. Beugrott a gazba, kihozott az is két oroszlánkölyköt. De azok is oly szépek, kedvesek vótak. A róka, medve, nyuszika, oroszlán úgy játszottak, bukfencoztak, táncoltak, hogy jaj-jaj-jaj, gyönyörű vót őket nézni. Hát oszt mentek tovább, gyűtt egy sereg vadliba, oda oszt közédurrantottak,

megsütték, megették, jóllaktak, oszt jól aludtak. No, nem vót éppen gondjuk, mer a két arany minden reggelre megvót nekik, ahogy felébredtek.

Hát kérem, ahogy így mennek, mendegélnek, beérnek egy nagy városba. Be-mentek egy vendéglőbe, ott elbeszélgettek, minden, az állatokat bezárták egy istállóba. Hát olyanforma vót, mint az a régi mi pincénk, hogy lyuk van, mikor beduguli a kulcsot, betenni. A nyuszika szépen kiballagott, mind a kettő, elmentek egy káposztaföldre: egy-egy fej káposztát behajintottak. No, a rókák se vótak szegényebbek: ők is kifértek rajta, kimentek, vaj egy gazdánál két tyúkot, két kakast elloptak, jóllaktak, ettek. Na de mán a medve meg az oroszlán ordítottak éhségükbe. Hát osztán a vendéglős adott el nekik húst, jóllaktak, mentek oszt tovább, mentek, vándoroltak, vándoroltak.

Azt mondja egyszer a nagyobb:

– Ide figyelj, édes öcsém, nem élünk meg így – azt mondja –, mer nem azér, próbáljunk szerencsét – azt mondja – a világ minden táján! Válgunk el egymástúl Neked is jut egy nyúl, egy róka, egy medve, egy oroszlán, nekem is, oszt gyerünk mindenki amerre a szemé lát! A kést üssük be a fába! – amit kaptak a vadásztól.

Be is ütték. Megölelték, megcsókolták egymást, hogy egymásról nem felejtkeznek el, akár rosszba, akár jóba. Elváltak, oszt elmentek. Az egyik ment napkel-tének, a másik ment napnyugtának. Hát a kisebbik fiú beért egy városba; az meg a király városa vót. Néz, néz: az egész város fekete lobogóval fel van tűzve. Hm-hm. Elmentek egy fogadóba, az állatokat bezárták, mondja a fogadónak, hogy:

– Mi van itt, hogy tiszta fekete gyász az egész város? A király városa.

– Ajjaj – azt mondja ja fogadós –, nagy baj van itt igen! – azt mondja.

– Hát mi?

– Hát – azt mondja – minek monddam, úgyse segítel te ezen – azt mondja. – Itten a hegyen túl van egy nagy hegy, azon lakik egy hétfejű sárkány. Minden évben tizenhét éves jánt kell neki adni. Mer ha nem adnak neki, akkor a várost elpusztítja. Most éppen a királykisasszonyon van a sor, és azt kell neki adni.

– Hát – azt mondja – mért nem ölik meg a sárkánt?

– Ajjaj, próbálták már – azt mondja – sok vitézek, sok dali leventék: mind fűbe haraptak!

– Hát osztán merre, hol van?

Itt-ott-amott... Nem szolt a vadász semmit. De megmondták, hogy aki a királyjánt megmenti, annak adja feleségül. Meg még a fele királyságát is. Hát nem tudott micsinálni a legény, kiment a Sárkánhegyre – mer annak hitták. Itt is van Sárkántörés a Szárhegyen! Kérem szépen, elment. Kimegyen. Hát mit lát, mit nem, ott van egy kápolna. A kápolna falán van két kehely – nézi: tele van borral. És alá van írva: „Aki megissza ezt a két kehely bort, olyan erőssé válik, hogy ami az ajtó alatt el van ásva kard, még azt is fel bírja emelni, és megsuhogtatni”.

Elmegy a vadász, megkeresi a kardot: meg se bírta mozdítani. Hm, visszament a kápolnához, ahol a két kehely vót. Megitta: vahh, szinte mint a tűz, úgy terjedt

valami az izmaiba. Elmegy a kardhó: hohó, mint a nádszál, úgy bánt vele! Na, akkor azt mondja az állatoknak:

– Lepihenés!

Hát oszt lepihentek. Hát eljött a másnap reggel. Eljött az idő, mikor a királykisasszont vinni kell ki a sárkánknak oda, ja a kápolna vót a gyűjtő. A főgenerális egy nagyon erős ember vót, az kísérte el, meg még a falu népe is. A királykisasszont. De viszont a falu népe már visszatért, mikor a Sárkánhegy lába elibe értek, és csak a főgenerális kísérte ki, az még messzebbre. De már ő is megállt. Meghúzódott egy bokorba, hogy majd mi fog történni a királykisasszony meg a sárkánnyal. Hát a királykisasszony megrettent. Mer meglátta a legényt. Hát oszt látta, hogy nem a hétfejű sárkán, hanem egy idegen legény.

– Hát te mit keresel itt? – azt mondja a legénynek.

– Ne félj, szép királykisasszony – azt mondja –, elgyűttem, hogy megmentselek! Egy életem, egy halálom!

– Na – azt mondja –, ha ez sikerülne neked, én leszek a feleséged, mer apám annak ígért. És én szívesen megyek hozzád!

No de má nem is sok idő vót beszélgetni, mer mán zúgott a levegő, gyűtt a hétfejű sárkány. A királykisasszony bement a kápolnába, a legény meg kint maradt, az állatok elbújtak. Elkiáltta magát a sárkány:

– Hé, te legény, te mit keresel itt?

– Mit keresnék: elgyűttem, hogy megvívjunk veled!

– Velem? – azt mondja. – Te?

Fölröppent a levegőbe, tüzet okádott mind a hét torkából, oszt rávetette magát a legényre... Csak rávetette vóna. De ő fölemelte azt a nagy bolond kardot, egy suhintás: három fej lehullott. Oszt a sárkán még nagyobb dühbe került. De bizony a legén megint odasuhantott neki egyet: megint három feje. Má nem maradt csak egy feje meg egy farka. Püff, egy vágással mind a kettőt leszelt! Előhitta az állatokat, eltaposta a füstöt, lángot, mindent, szétmarcangolták a... mán hullá vót, az igaz; oszt akkor a sárkány el vót intézve. Kinyissa ja legény, a vadász a kápolnát: a királykisasszon elájulva ott fekszik benne. Lelocsolta vízzel, felvette a karjára, kihozta.

– Gyere ki – azt mondja –, ne félj semmit, a hétfejű sárkán már holtan fekszik!

– Jaj, jaj, jaj!... Hát akkor – azt mondja – te vagy én kedves férjem!

– Hát – azt mondja – ha így történt, akkor én szívesen.

– Na – azt mondja –, ide figyelj, itt van ez a keszkenő. Bele van hímelve a nevem. Én ezt neked adom, mert te ölted meg a hétfejű sárkánt.

S kivette a kendőcskéjét. A vadász megfogta, a sárkánknak kivágta mind a hét nyelvét, belenakta, oszt összehajította, oszt eltette a belső zsebébe. Na, akkor oszt mondja a királykisasszony:

– Itt van a gyöngygalárisom, ezt meg szétosszuk az állatoknak!

Úgy is vót, mindegyiknek jutott egy pár szem, má az oroszlánnak jutott a kapocs. Azt mondja osztan:

– Na most már – azt mondja –, királykisasszony, én nem bánom, de igen elfáradtam a sok izgalomtól, feküdjünk le itt egy csöppet! Pihenjünk, oszt majd hazamenjünk! Má úgys mindegy, a sárkány nem zavar.

Úgy is vót. Lefekszik a királykisasszon, mellé a vadász. Azt mondja a vadász:

– Hallod-e, oroszlán komám, feküdj ide mellém, alszom egy keveset, mert igen álmos vagyok! Ha valami baj van, csak köts fel engemet!

Jól van, odafeküdt az oroszlán. Szól az oroszlán a medvének:

– Hallod-e, te komám, igen fáradt vagyok. Gyere, feküdj ide le mellém, de ha valami baj van, csak köts fel engemet!

Úgy vót. Lefeküdt ez is. Ajj, a medve is fáradt vót! Azt mondja:

– Róka koma, feküdj ide mellém! Ha valami baj van, csak köts fel engemet! Alszom egy csöppet keveset!

– Jó.

De a róka is igen fáradt vót. Hát osztán szól a nyuszinak.

– Nyuszikám, feküdj ide mellém, alszom egy keveset! Ha valami baj van, csak köts fel engemet!

Hát úgy is vót. Lefeküdt a nyúl is mellé, a róka mellé. Szegény nyuszi, ő is fáradt vót rettentően, de mán ő nem tudott kinek szólni, nem vót kihe'. Elaludt istenigazában. Aludt a négy állat, a vadász meg a királykisasszony.

Hát a főgenerális odament, nem hallott semmit. Nem látta azt, hogy a királykisasszonnyal elröppent volna ja sárkán, megöli, vagy mi van. Egyet gondolt – bátor ember vót, az igaz –, elment. Fölkelt, kardját a markába fogta, oszt fellopokodott a kápolna elibeig. Hát Úristen, mit látott, mit nem: a sárkán vérbe fagyva ott fekszik, egy csomó állat mellette, egy idegen vadász meg a királykisasszony. Gonosz ember vót ú igen. Kihúzta a kardját, püff, a vadásznak levágta a nyakát. Felfogta a királykisasszont, oszt az ölébe vitte. Hát igen, fel is ébredt a királykisasszon, mondja:

– Hol vagyok? – azt mondja.

– Jó helyen – azt mondja a főgenerális –, itt vagy a markomba. Ha most te azt nem mondd apádnak, meg mindenkinek, ha el mered mondani, hogy mi történt, akkor itt az életed a kardomba! Azt kell mondani, hogy én öltem meg, de senki emberfiának meg nem mondhatod!

Hát szegény királykisasszony először azt mondta, hogy:

– Nem tehetem, mert egy vadász ölte meg! – de mán akkor a szívének nyomta a kard élit.

Megígérte oszt neki: ő ölte meg, satöbbi, satöbbi.

– Na, gyerünk haza – azt mondja –, mondjuk meg apádnak!

Haj, mikor meglátták a királykisasszont, hogy a főgenerális az ölében hozza, vót nagy öröm, boldogság, hogy nem ölte meg. Hát elmondta oszt a királykisasszon, hogy a főgenerális megölte a hétfejű sárkánt.

– No, ha megölte – azt mondja a király –, akkor a felesége leszell!

– Én az leszek, édesapám – azt mondja –, de adjon nekem egy évet, mához egy esztendőre tűzzük ki a lakodalmat!

Mer gondolta még a királykisasszony, ha a vadász hátha hall valamit. Egy év nagy idő. Hát oszt ebbe meg is egyeztek.

Hát a hegyen mi történt? Ugye, gyerünk még el vissza! Még az állatok ott maradtak aludva halott uruk mellett. Aludnak istenigazába, mindenki alszik. Hanem egy dongó arra szállt. Egyenesen rá a nyuszikának az orrára. A nyuszi megvakargatta az orrát. Hm. A dongó elszállt, megint visszaszállt. Megint megvakari, hát odaszorította egy csöppet a hátsó részit: a dongó megcsípte a nyúl az orrát. Huh, megrázza a rókát:

– Kelj fel, komám, mert baj van!

A róka a medvét.

– Kelj fel, komám – azt mondja –, nagy baj van!

A medve megint oldalba üti az oroszánt:

– Kelj fel, hallod, mert nagy baj van!

Felugrálnak, nyissák ki a szemeket: bizony nagy vót a baj. Lássák, hogy az uruk ott fekszik mellettük fej nélkül. Hóéj, a királykisasszony nincs sehol! Hát rájuk szól a medve:

– Hát mért nem kötöttél fel?

Elbrummogja magát a medve:

– Te szedett-vedett róka-koma, mért nem kötöttél fel?

– Hát – azt mondja a róka –, nyuszi, te, te nem kötöttél fel!

Hát má szegény nyuszi kire ordíjon, senkire nem tudott. Ráment mind az egész.

– Na, neked véged, nyuszi, megöljünk!

– Ne bántsatok! – azt mondja. – Tudok egy varázsgyökeret, ha a szájába tegyük, felébred. – Nohát akkor azt mondja a nyúl: – El tudom a varázsgyökeret hozni, de igen messzi van az út: két nap tart oda, meg vissza.

Aszongya neki az oroszán:

– Ha egy nap alatt meg nem teszed ezt az utat, véged!

Hm, szegény nyuszi elindult. De az hogy mehetett: négy nap utat egy nap tette meg! Hozta a szájába a varázsgyökeret. Haj, megörültek.

– Na most – azt mondja az oroszán, ő vót a főnök, a medvének – állítsd fel a vadászt!

Felállította, az oroszán a fejét a kezébe fogta, a róka felállt, a nyúl a fejére, oszt akkor beletette a szájába. Egy kis pislogás, a vadász szétnézett.

– Hát hol a királykisasszony? – első szava vót.

– Nem tudjuk – aszongyák az állatok.

– Hm. Nem szeretett, akkor itt hagyott.

Összeszedték magukat, oszt elindultak, oszt mentek, mendegéltek. Nem is vót ott semmi baj, de eljött az étkezésnek az ideje. Leülnek enni. Hát a vadász ahogy rakja az ennivalót a szájába, mind a tarkójába rakta. Hát kérem, akkor vette észre, hogy az oroszlán a nagy sietségbe fordítva tette fel a fejét. A háta fel vót elől, az eleji meg hátul. Akkor oszt elmondták, hogy mi történt. Hát igen elbűsulták magukat. Az embernek azt mondja az oroszlán:

– Megpróbáljuk! – azt mondja.

Megint ugyanazt a műveletet megcsinálták, az oroszlán levágta a nyakát, megfordította a fejét, rendes vót minden, oszt mentek.

Hát az ember nem tudta azt, hogy a királykisasszony őhozzá hűden lett vóna, a vadász, mentek tovább. Mennek, mendegélnek, táncoltatta az állatait; olyan szépen táncoltak, akik meglátták idegenek őket, minden mind gyönyörűen fogadták, tapsoltak, kacagtak. Hát a föld gömbölyű – má mink tudjuk, még nem tudták; csak egy kerek egy esztendő múlva ugyanoda lyukadtak ki, ahonnan elindultak. Bemennek a városba, néznek széjjel. Azt mondja a vadász:

– Igen ismerős ez a táj, ez a hely!

Bemennek ugyanabba a vendéglőbe, ahol valamikor vótak. Mondják a vendéglősnek, hogy mi van.

– Hohó, hát mi vóna? – azt mondja.

– Egy évvel ezelőtt azért vót fekete az ország, hogy a királykisasszon meghal, de a főgenerális megölte a sárkánt, és ma van az esküvőjük. Most azért van fellobogózva ja.

Hm. Azt mondja a vadász, elmosolyogja magát:

– Hiszi a piszi! Tudja-e mit, kocsmáros úr – azt mondja –, vagy vendéglős úr: fogadjunk – azt mondja – tíz aranba, hogy én máma abból a kenyérből eszek, amiből a király eszik!

Fogadtak.

– Na, nyuszikám – azt mondja –, elmegy, a királykisasszont megkéred, hogy én, aki megöltem a sárkánt, kérek a király asztaláról egy darab kenyeret!

Jaj, jaj, szegény nyuszi, nem hogy ő nem fogadott szót, de tudta, hogy ha a kutyák észreveszik, lesz baj! Bizon vót. De azért ügyes a nyuszi is: má amikor a király kapujánál vót, beugrott az őrbódéba. Há a kutyák oda nem mertek beugrálni. Kigyün az ő: puff-paff, eléveszi a puskavesszővel a kutyákat. Hát itt ordítottak, vonyítottak, a nyulat akarták megfogni. Ezalatt az idő alatt a nyuszi bement a király palotájába. A királykisasszony épp a szobájába ült, oszt elgondolkozott egész életén, és az egy éven, hogy a vadászról még semmi hír. Ahogy ott gondolkodik, valami megkaparja a lábát.

– Ki vagy te? – azt mondja; azt tudta, hogy a kiskutyája.

Nézi: hát a nyuszikal! De még hogy a nyuszi: az aranygyöngyszem a nyakába vót. Gyöngyszemek, úgy egy pár. Amit a királykisasszony osztott nekik széjjel.

– Aranyos nyuszikám – azt mondja –, hát te hol jársz itten?

– Engem az én uram küldött, aki a sárkánt megölte! Kér a király asztaláról egy szelet kenyeret!

Mindjában hívatta a péket.

– Egy kosárral – azt mondja a nyúl –, de hozza el egészen a vendéglőig, mert a kutyák elveszik!

El is vitte neki a királykisasszon, ráparancsolt, hogy elvigyék.

– Na, vendéglős úr – azt mondja –, mit mondtam, itt a király kenyerere. Fogadjunk-e még tíz aranba – azt mondja –, hogy most meg abból a főzelékből eszek, amiből a király?

– Hühüm, nem én – azt mondja –, mert elvesztem még azt is!

Mondja oszt a rókának:

– Ide figyelj, róka koma! Elmegy a királykisasszonhoz, kérsz abból a főzelékből, amit a király eszik! Hozol ide egy kosárral!

Mán a róka nem félt a kutyáktól. Elbújt. Úgy besuhant, hogy észre se vették. Be a királykisasszonhoz, lejelentkezik nála; hát ő rögtön megismerte a galáristól. Húj, mán gondolta a királykisasszon, hogy itt lesz valami! Mán ha az állatok itt vannak, a gazdájok se lehet távol! Mondja oszt a róka, hogy mi kell neki:

– De hozzák el a vendéglő ajtajáig!

El is vitték.

– No – azt mondja –, igaz-e, kocsmáros úr, elbukta vóna még ezt is! – azt mondja. – No de most fogadjunk – azt mondja –, hogy igen jó süteményt fogunk enni, amit a király a lagzira eszik!

– Hát fogadjunk!

– No, mackó koma, te szereted az édességet, gyere, oszt hozd nekem a király asztaláról, amit most a lagzira süttek neki a legfinomabb édességeket!

Ment a medve. No nem félt már ő a kutyákról, adott nekik olyanokat, hogy juj-juj-jaj, csak úgy mentek, menekültek. Be a királykisasszonhoz, nem kapargatta ő a lábát, lejelentkezett, hogy:

– Engem az én uram küldött, aki a sárkánt megölte. A király asztaláról kér egy kosár süteményt!

Jaj, de boldogan szaladt a cukrászhoz a királykisasszony, oszt mondta a cukrásznak, hogy adjon neki, amit csak akar. Ment, hojjó, még az őrt is leütte, ha fel akarta tartóztatni a medvét. Nagy büszkén végig a főúton be a vendéglőbe.

– No, vendéglős úr – azt mondja a vadász –, fogadjunk, hogy most meg erre az ebédre olyan bort igyunk, amit a király iszik! A király pincéjéből.

– No azt mán nem hiszem el! De ha megnyeri – azt mondja –, akkor mán nekem úgyis mindegy.

– No, oroszlán komám – azt mondja –, eridjél, oszt hozd a király asztalárul, a király pincéjéből egy kosár bort! De olyan legyen!

Hát ő se hogyhíjakkor, a királykisasszony az aranykapcsot rögtön megismerte a nyakában, amit ő adott. Szólt a pincemesternek:

– Menjel az oroszlánál!

Mentek. Azt mondja az oroszlán:

– De – azt mondja – nekem előbb egy meszellyel!

Ad neki. Hm. Az oroszlán behúzza.

– Ez nem az igazi bor! – azt mondja. – Ezt nem a király szokta inni!

– Hó, mit ért ehhez ilyen állat – azt mondja –, mint te is! – azt mondja.

Püff! Az oroszlán nyakon leggyintette, elterült a pincemester.

– No, gyűjjön! – azt mondja az oroszlának.

Mentek egy más pincéhez, ahol már fegyveres őrk álltak.

– No, ugye hogy mondtam, hogy nem ez az igazi bor!

Behajintott egy üveggel az oroszlán, egy kosárral a szájába vett, ment táncolva, végigordította a várost, mindenki rettegve szaladt el tőle, előle.

– No, kocsmáros úr – azt mondja –, most együnk-igyunk kedvünk szerint!

Megették, jóllaktak.

– Nahát – azt mondja a vadász –, most megyek, feleségül veszem a királykisasszonyt!

– Hühül! No-no?

– Most már fogadjunk a házából!

– Hát ha feleségül veszed, úgyis a tied – azt mondja –, ha nem, akkor meg megnyertelek.

Hát az öreg király ű meg végignézte az ablakon, hogy olyan idegeny állatok gyűnnek-mennek az udvarán. Mondja oszt a jányának.

– Édes jányom, mi ez a sok idegeny állat?

Azt mondja:

– Édesanyám, azt mondják, hogy valami vadász van itt egy vendéglőbe, oszt azé.

– Oszt akkor is itt az udvaron? Hát az mér nem gyün el a lagziba?

– Hát ezt má nem tudom – azt mondja a jány. – Hívassa el, édesapám – azt mondja –, nem fogja megbánni!

Szerette igen a király a jányát. Szólt a futárjának, hogy:

– Eridj a vendéglőbe, oszt azt az idegen vadászt hívd meg a lakodalomra! Mert most lesz majd a vacsora.

Elmegy a futár.

– Na – azt mondja a kocsmárosnak –, már gyűnnek értem!

– Hajaj!... – az csak a fejét vakarta.

A futár megmondta, hogy minek gyűtt: a vadászt híja a lakodalomba.

– Már én pedig – azt mondja –, felséges király uradnak mondd meg, hogy ilyen ruhába nem mehetek az esküvőre! Vőlegényi ruhát küdjön nekem, és aranyhintót!

Visszamegy a futár nevetve. Mondja a királynak. A király csak hallgat.

– Hát édes jányom, most micsináljak vele? – azt mondja.

– Hívassa el, édesapám, küdjön neki!

Úgy is vót. Ahogy a vadász ott beszélget a vendéglőssel, gyün a nagy hintó, hozzák a ruhát, a vőlegényit. Aranyhintón. Hát a vadász felöltözött vőlegénnek, beül a hintóba, oszt elment. Beült; a királykisasszon meg a főgenerálissal szembe ültek az asztalnál.

Hát a hét fejét hozták be a sárkánknak, mutatóba, hogy a főgenerális milyen erős, bátor vót, hogy megölte a hétfejű sárkánt, itt van a hét feje mutatóba. Lerakják az asztalra, odamegy a vadász. Kinyissa a sárkány száját:

– Ennek a sárkánknak meg nincs nyelve! – azt mondja. – Hova lett a nyelve?

Azt mondja a főgenerális elsápadva:

– Hát – azt mondja – a sárkánknak nincs nyelve!

– Nincs? Bár inkább a hazug embernek ne vóna nyelve!

Kivette a keszkenőjét, kinyitta mind a hét fejét a sárkánknak, mindegyikbe bele rakta ja nyelvét.

– Kedves királykisasszony – azt mondja neki a vadász –, kinek adtad ezt a keszkendő? – amibe a neve bele vót hímezve.

– Hát – azt mondja – én annak, aki a sárkánt megölte.

– Na, főgenerális úr, ez nem igaz? – azt mondja. – Pászol a sárkánnyal? Mindenképp pászol. No, akkor – azt mondja – az aranykarikát kinek adta, meg a gyöngyszemeket benne?

– Annak, aki a sárkánt megölte.

Fütyent a vadász az állatoknak. Begyűnnek, összefűzik, a királykisasszony meg bekapcsolja a nyakába: pont bele pászol.

– Kié ez? – azt mondja a királykisasszonynak.

– Ez az enyém, és annak adtam, aki a sárkánt megölte.

Hát osztán bevallott mindent a főgenerális úr, hogy ő ölte meg: a vadász ölte meg, ő meg a hogyhíjakkor, amit elbeszéltem. Hát azt mondja a király:

– Ezér – azt mondja – szörnyűséges szörnyű halállal fogol meghalni!

Minden lábára kötelet köttek, két lábára, két kezére, és négy ökörrel négy felé húzták, szétszakították. E' vót a büntetése. A lagzi nem állt meg, csak vőlegényt cserélt. A vadász lett a vőlegény.

Hát elmúlt a lakodalom – hát ha ott lettünk vóna, igen jól mulattunk vóna mink is, de mivel nem vótunk ott, nem ittunk semmit. Elmúlt a lakodalom, de a vadászba benne vót az a szenvedély, hogy kijárogatott az erdőre vadjaival, állataival, és vadászgatott. Hát egyszer egy erdő rész szélére ér. Mondták neki, hogy

oda ne menjen, mer az veszélyes az az erdő, aki oda belemegy, az soha többet nem gyün vissza. Hát milyenek a fiúk: forrófejű, fiatal – nekivágott.

Alig mennek, az erdő szélén egy gyönyörű szarvas felugrik szaladóba. Ő oszt utána az állatokkal. Estig úzte, de nem tudta elejteni. Hú, igen elsötétedett! Épp egy kis tisztásra értek, megálltak. Belefúj a kürtjébe, de bizony oly jól messze vótak, hogy nem gyűtt arra semmiféle válasz. Na, nem ijedt ő meg, gyorsan tüzet rakott, leheveredtek a tűz köré az állatokkal, oszt ott hömbörögtek. Hát ahogy ott hömbörögnek, egyszer a gally közül:

– Húhuhú, hőj de nagyon fázok!

– Hát ha fázol, anyókám, gyere le! – egy vénasszon ült a gallyak között.

– Lemennék én, édes fiam, de nem merek az állatoktól – azt mondja. – Hisz azok megölnek!

– Nem bántanak, ne félj semmit – azt mondja –, csak gyere le!

– Ha lehajintom ezt a botot, oszt megérinted őket, akkor majd szelidebbek lesznek, de addig nem megyek le.

Egy botot lehajintott. Fogta a vadász, megérintette mind az állatokat: hát uramteremtőm, mi történt, mi nem, minden állat kőnek vált. No, akkor mán leugrott a vén boszorkány! Ő is megérintette egy másik bottal a vadászt: az is kőnek maradt. Kőnek vált. Hát most má micsináljunk: a boszorkány táncolt, danolt örömébe; hát bizony neki elég vót elhordani egy nagy gödörbe azt a négy állatot és a vadászt, de elhordta. De vót ott mán ilyen kővé vált állatok, emberek rengeteg.

Hát a király, királyné meg az ifjú asszony várták a férjüket, várták. De bizony ő nem jelentkezett, sose gyűtt vissza többet. Napok, hetek teltek el.

Hát a bátyja bolyongott az országban. Egyszer eszébe jutott, hogy meg kéne má az öccsét tudni, hogy merre van, mi a sorsa? Elment megkeresni a kést. Amit a fába üttek – emlékszik rá. Meg is lelte. Kihúzza a fából: hát bizony, amerre az öccse távozott, tiszta rozsdá vót a pengéje. „Hujj, az öccse nagy bajban lehet, azt mondja. Na, gyerünk arra, amerre mutatta ja rozsdát!” Hát el is ért a király városába, oszt hallotta ottan, hogy egy vadász eltűnt az erdőbe, és azóta se híre, se nyoma, semmi nincsen. Hát ha nincsen, nincsen. Felült a lovára: indíts be az erdőbe, állatokkal együtt. Alig ér az erdő szélén, neki is felugrik a szarvas. Utána! Elkapiják! Bizon, setét estig úzte, de nem fogták el. Hát elért ahoz a fához, ahol az öccse rakott tüzet. Még a tűzhely is ott vót.

– No – azt mondja –, itt megalszunk, oszt majd holnap folytassuk az útunkat.

Rakott tüzet ott a tűzhelyen, oszt ott játszadozott az állatokkal. Ahogy ott játszadozik, egyszer a vén boszorkány megint megszólal a gallyak közül:

– Hújjujj, de nagyon fázom! Azt mondja.

– Gyere le, vén anyóka – felnézvén –, ha fázol!

– Hát mennék – azt mondja –, de félek az állatoktól, hogy bántanak! Ne, itt ez a bot, ne, érintsd meg őket!

– Dehogy érintem, gyűssz vagy nem, mert lelöllek!

– Hohohó, én nekem nem árt a golyó! – azt mondja.

Püff! Kutyá baja se vót a vénasszonnak! A mellényén ezüstgombok vótak, gyémántgombok. Avval betöltött, odahúzott neki: csak úgy kalimpázott le.

– Jaj, jaj, jaj – azt mondja a vénasszony –, ne ölj meg, azt mondja –, kíméld meg az életemet!

– No, hol az öcsém meg az állatok?

– Megmondom neked – azt mondja –, csak ne bánts!

– Nem bántalak – azt mondja.

– Gyere velem!

Elment, sorba érintette egy bottal: mind megelevenedtek, éppen úgy, mint valamikor elevenek vótak. De nem csak ők, hanem rengeteg-rengeteg idegeny is, állat és emberek, asszonyok, gyerekek, öregek, mindenk. Na, mikor mindenki életre tért, a két vadász megkapta a boszorkányt, rátették a tűzre. Hőj, ordított – de ordíthatott. Mire a boszorkány elégett, az erdő az eltűnt. Már messziről látták a királyi palotát – mer nem vót erdő. Hazamentek.

No, oszt otthon is egy nagy murit csaptak. Elhívták az apjukat – még élt, a bátyjuk mán nem élt, de annak a felesége még igen, a jószívű asszony, meg az erdészeket. Az öreg király meg megunta a királyságot, átadta az ifjú vadásznak. Most is élnek, ha meg nem haltak.

Az égi erő fa

2. Hol vót, hol nem vót, vót egyszer egy király. Hatalmas birodalma vót. És a birodalma közepibe vót egy hatalmas fa. Senki nem tudta a magasságát, nem látták. Senki nem bírta megmászni. Hát telt-múlt az idő, a királynak eltűnt a királykisasszony, a lánya. Keresték, kutattak, sehol senki nem tudott róla. Kihirdette oszt a király, aki a lányáról tud valamit, vagy hazahozza, hát fele királyságát máris adja. Hát mentek oszt szerencselovagok, ezek-azok, de senki nem tudott semmit. Azt mondja egy fiú az anyjának:

– Édesanyám, elmegyek én szerencsét próbálni!

– Ugyan, fiam, hova mennél!

– Ne törődjön vele! – azt mondja. – Annak áll a világ, aki szemes!

– Jól van, fiam, eridj.

Mikor megyen ki a város kapuján, ott ül egy igen-igen vén asszonka.

– Hova mégy, te édes fiam? – azt mondja.

– Hova, kedves mamám? – azt mondja. – Megmondom én magának: elmegyek szerencsét próbálni. Hallom, hogy eltűnt a királykisasszony, hátha meglelem.

– Hehe, jó gyerek vagy, úgy látom – azt mondja. – Ha hozzásegítek, megleled!

– Hát – azt mondja – akkor tessék hozzásegíteni, nagymamó!

– Na, jól van – azt mondja. – Annyit megmondok neked, hogy hol van a királykisasszony. Az égig érő fának a legislegnagyobb tetejébe. Oda oszt mehetsz érte.

Hát jól van.

– De – azt mondja –, ha valami akadályod lesz, vagy bajod, jelentkezz még nálam!

Hát oszt a fiúcska elment. Mindjárt hírbe tette, hogy a királykisasszony az égig érő fa tetején van. Igen ám! Mentek is oda; vót, aki évekig oda vót – senki nem tudott semmit. Az olyan nagy vót, a fa, nem látták se tetejét, se... Egy levele vót olyan, mint egy ország. Hát most annyi levelet bejárni senki nem tudta. Hm, egyet gondolt a fiú, hazament.

Hát a vénasszonka megint csak ott ül a helyén, a sarokba.

– Mí van, édes fiam? – azt mondja.

– Hm, hm, senki nem tudja – azt mondja –, hogy hol van – azt mondja, lehozni a fáról, ha ott van.

– Ott van, fiam! – azt mondja. – A hétfejű sárkán vitte el oda! De én – azt mondja – mondok neked egyet. Eridj el a király udvarába! Mondd meg a királynak, hogy te a lánt lehozod, ha hozzád adja feleségül, és minden kívánságot teljesít!

– Oszt mi legyen a kívánságom?

– Azt, hogy a király azt a rakás fát az udvaron maga gyújtsa fel, és a pincéjébe, ami van, a legrosszabb hám, azt adja oda neked. Meg ami a szemetnél van, az a rossz csikó, azt is adja neked. Ahogy hogy a fát feltüzed, parázstűznek válik, lapátot fogi, és vigyél egy lapáttal a csikó elibe! Ha egy lapáttal megesszik, a többit majd meglátod.

Igen szépen megköszönte a vénasszonka az ajánlatát, és elindult. Hát kérem szépen, el is ért a király városába. Jelentkezett a királynál, hogy ő a királykisasszonyt akarja megszabadítani.

– Na, jól van, édes fiam – azt mondja a király –, szabadítsd meg, ha állításod szerint az égig érő fa tetején van, de mondd meg, hogy micsináljak!

– Semmit, felséges királyom, de azt a farakást gyújtsd bel!

– Má ne bolondozz – azt mondja –, az a sparheltba való, nem így feltüzelni!

– Felséges királyom, ha vonakodik, mán megyek is!

A király nem szólt semmit, meggyújtotta, felégett a rengeteg fa. Jói, olyan meleg vót, hogy még a szomszéd faluba is vizes ruhát raktak magukra. Mikor elégett, vett egy lapáttal – hát valóban ott vót az a rossz gebe, nem tudott még menni se. Feküdt. Odatartsa a csikónak a szája elébe a tüzes paraszt. Micsoda?! Szempillantás alatt mán be is vágta. „Húh, azt mondja a legény, még ilyet se láttam!” Felugrik a csikó, megrázkódik: gyönyörű szép paripa válik belőle. „Huh, azt mondja a legény, mi lesz itt!” Odament a rakás parizs elé, mind felfalta. A ló mán akkor gyönyörű paripa vót.

– No, most felséges királyuram – azt mondja –, hozassa ki a pincéből azt a rossz szerszámot!

Kihordta, rárakta... Micsoda?! Még egy huszártisztnek se vót olyan lova, mint az, mikor a hámot rárakta. Kardot derekára kötötte – az is ott vót, vele minden.

– No, felséges királyuram, most má megpróbálom a lányát lehozni!

Megveregeti a lova nyakát – erős kis lovacska vót. Azt mondja:

– Tudod, mi az útam?

– Hogyne tudnám! – azt mondja. – Idáig simán ment minden. Ül fel a hátamra, oszt hund be a szemed! Hogy menjünk: mint a szél vagy a gondolat?

Hojójj...

– Hát elég lesz úgy is, mint a szél.

Hát oszt úgy mentek. Hát a szél is nagy sebességgel ment. Mentek egy hétig.

– Nyisd ki a szemed! – azt mondja. – Kinyitad mán? – a ló mondta.

Hát ahogy kinyissa, hát még akkor kezdett ott lombosodni a fa – mer hogy igen magos vót.

– Hogy menjünk, édes gazdám? Így sose érünk oda!

– Mint a gondolat! – azt mondja.

– Na, hund be a szemed!

Behunta; hipp-hopp, egyet toppant a ló, megállt.

– No, most mán – azt mondja – fent vagyunk a legtetejének. Ez a legutolsó levele. Bizon mán a gally hajlott velek. Egyet ugrottak rá a levelre, mentek mán csak futásba. Hát egyszer feltűnik egy hatalmas palota.

– No – azt mondja a fiúcska –, itt mán jó helyen járunk.

Hát a legfőlső ablakán egy nő kikukucskál. Hát mikor meglátta, hogy földi teremtmény gyűn, el is sikoltotta magát. A fiú odahajtott – mer ment ez a táltos a levegőbe, táltos ló vót különben. Azt mondja:

– Te vagy az a királylány?

– Jaj, jaj – azt mondja –, ki se merem mondani, hogy én! Hát te ki vagy?

– A földről gyűntem, apád küldött, hogy téged levigyelek.

– Hm, örülnék neki – azt mondja –, de az én uram a hétfejű sárkán olyan erős! Még őt nem győzte le senki.

– Majd én megvívok veled!

– Várj, te – azt mondja –, majd én adok neked tanácsot! Csak akkor vívhatol meg veled. Mer akkor úgyis megölöd. Most nincs itthon – azt mondja –, odavan, hát így könnyebben boldogulunk! – Mondja oszt a lán neki: – Ide figyelj, gyere le a pincébe!

Lemennek a borospincébe. Hát ott van sorba a sok hordó.

– Na ide figyelj – azt mondja a legénnek –, ebből a hordóból nehogy igyál, amivel majd a sárkán fog kínálni, mer ebből ha iszol, akkor véged! Őneki meg amabból ne hagyj inni, mer akkor is véged! Ő ígyon ebből, te ígyál amabból! Mer amabból ígyál csak!

Júj, itt a legény egy köcsöggel, ne: olyan erősnek érezte, hogy még a hétfejű sárkánt is tán földhő vágta vóna, ha itt lett vóna – de nem vót ott.

– A gyengéből ne igyál!

No, nem sokáig beszélhetek, mert nagy zúgás támadt, és puff, a buzogány a várkapu tövébe csapódott le, nagy zuhanás.

– No – azt mondja a jány, a királykisasszony –, most már vigyázz, mer már gyűn!

Hát gyűt is a hétfejű sárkán.

– Hé, asszony – azt mondja, mer úgy beszélt, mintha a felesége lett vóna –, ki van itt oly idegeny? – azt mondja. – Mer idegen szagot, emberszagot érzek!

– Hát ki vóna itt – azt mondja –, mint a sógor – azt mondja –, az öcsém.

– Na, hídd ide!

– Itt vagyok én, sógor! – azt mondja a sárkánnak. – Mi az óhajod? – azt mondja.

– Hogy látogattál meg?

– Hát másztam ezen a rossz rücskös fán, míg ide nem jutottam.

– No, ha másztál, gyere – azt mondja –, igyunk egy pohár bort!

Hát kérem szépen, a sárkán tölt; amit azt mondta a királykisasszon, hogy abból nehogy igyon, abból töltött a legénnek. A legén fogta a poharat: mikor a szája-hoz, akarta inni, elejtette.

– Hó, te, micsináltál, te kutya! – azt mondja.

– Hát ne haragudj meg, sógor, hogy elejtettem!

Erre a sárkán lenyúlt érte, a fiú meg a karddal, puff, le a fejét. No, már így könnyebb. Behajintotta a másiktól a bort, még levágta mind a fejét, összetrincsolta.

– No, most már kész vagyunk!

Hej, megy a királykisasszonhoz:

– Na, királykisasszony, megöltem a sárkánt! De most má hogy megyünk le?

– Ne törődj semmivel! – azt mondja. – Vedd ezt a pálcikát a kezédbe, én meg beülök a kastélyba. Oszt ahogy forog – mer kacsalábon forgó vár vót –, ezt a vesszőcskével ütögessd körül-körül, ahogy itt látod!

Hát úgy is vót. A királykisasszon bement a szobába, ő meg ütögette, ahogy forgott a vár. Ahogy ütögette, az mindig zsugorodott, zsugorodott, oszt zsugorodott. Annyira összezugorodott, hogy olyanné vált, mint egy alma. Akkor megállt, a legén betette a kebelébe, elment a lovához:

– Na, édes paripám, most már mehessünk!

– Hát mennék – azt mondja –, de a királykisasszon hol van?

– Ne törődj vele, má itt van!

– Biztos?

– Biztos!

– No, ülj fel a hátamra!

Felült.

– Hogy menjünk?

– Hát – azt mondja – még a gondolatnál is gyorsabban!

Hát oszt elindultak. Hát mint a gondolat: itt legyenek, hipp-hopp, má ott vót! Bizony, a király kertjébe vót. Háj, a király, a királyné, az udvarmép, még olyan örömet, ahogy meglátták... de a fiút, mer még a jány nem vót. Kérdezi a király.

– Hova lett a jányom? – azt mondja. – Már te meggyüttel!

– Meggyütt ott ő is! – azt mondja.

Kiparancsolt onnan mindenkit, vette a botot, az almát kitette, elkezdte ütögetni: az forgott-forgott, addig forgott, míg az a gyönyörű kastély elő nem forgott. Akkor kigyűt a királykisasszony – hát megismerte apja, anyja. Megölelték, megcsókolták egymást, a legényhez rögtön hozzáadták. Vót is oszt nagy multság! Még most is mulatnak, ha meg nem haltak.

A négy testvér

3. Hol vót, hol nem volt, vót egyszer egy ember. Ennek az embernek vót négy fia. Okosok, szépek és szófogadók vótak. Mondja egyszer az ember a fiainak:

– Fiaim, megnyöttek már tik elég szépen. Menjete a nagyvilágba, tanuljatok mesterséget! Egy-egy év mindegyiknek elég, hogy kitanulja – mer még akkor egy év vót a tanulási idő –, kitanuljon valami mesterséget, oszt majd hazagyűttök, oszt leviszgáztok énelőttem, oszt megnézzük, hogy mire mentetek.

Hát úgy is vót, elmentek. Elérnek egy keresztúthoz, a négy testvér, négyfelé ágazott az út. No, azt mondják, a legnagyobb:

– Ide figyeljete, testvérek, váljunk el egymástól, mindegyik menjen más-másfelé!

Úgy is vót. Elváltak, megölelték, megcsókolták egymást, oszt kitanulnak valamit, oszt majd hazagyűnnek. Hát mentek, mindenki a maga útján. Ahogy a legnagyobb megyen, lássa, hogy egy embernek valami van a szemén, és csak néz, néz, a levegőt nézi. Nem állhatta meg szó nélkül, odament hozzá.

– Jó napot, öregapám!

– Szerencséd – azt mondja –, hogy öregapádnak szólítottál! Mondd, mi járatba vagy?

– Hát én szerencsét megyek próbálni a világba; nem is szerencsét, hanem mesterséget akarok tanulni!

– Akkor – azt mondja – ne járj itt tovább! Gyere nálam! Én csillagvizsgáló vagyok, mindent látok, mindent tudok; gyönyörű szép mesterség.

Hát úgy is vót, a fiú beállt csillagvizsgálónak.

– Majd egy év múlva – azt mondja – leviszgázol, és megkapod a jutalmadat! Megyen a másik fiú is, megyen. Az is tanálkozik egy emberrel.

– Hova, fiam, hova?

Hát ő is elmondta, hogy hova megyen.

– Na, ide figyelj – azt mondja –, én vadász vagyok, kitanítlak a vadászat minden csínját-bínjára, mesterségére! Egy év; ha megfelelsz, még híres ember is lehetsz!

Örült neki a fiú, a vadászsgón. Elment hozzá. Megyen a harmadik fiú, az is tanálkozik egy emberrel.

– Te hova, fiam?

– Hát mesterséget tanulni.

– Gyere el énhozzám – azt mondja –, én szabó vagyok, tudok szabni, varrni. Ha kitanúlod, jól fogol vele járni!

Hát oszt meg is egyeztek, abba elment. Megyen a legkisebb, ő is tanálkozik egy emberrel.

– Hova, fiam, hova?

– Megyek, öregapám – azt mondja –, mesterséget tanulni.

– No – azt mondja –, én adok neked egy furcsa mesterséget, mer én a' vagyok. Ha kitanúlod, nem jársz vele rosszul!

– Hát milyen mesterség az?

– Én tolvaj vagyok – azt mondja.

– Tolvaj? Hát én nem loptam még életembe semmit, hogy elkapjanak!

– Ne félj, téged nem fognak elkapni!

– Hát akkor jó, ha nem fognak.

Beállt tolvajnak. Hát telt-múlt az idő, az év telet. Mindenkinek lejárt. Így vizsgára került mindegyik. A vadász levizsgázott kitűnővel, a szabó kitűnővel, a csillagvizsgáló kitűnővel, no oszt a tolvaj az is kitűnővel. Hát osztán a vadász kapott egy puskát, a csillagvizsgáló egy távcsövet, a szabó tűt, cémnát, ollót, hát aki meg lopni, ez nem kapott semmit...

– Majd lopol! – azt mondja.

Elindultak haza. Hát pont egy évre össze is tanálkoztak ott az elágazásnál. Megölelték, megcsókolták egymást.

– Na, elmenjünk apához! – azt mondják a fiúk.

Elmesélte mindegyik, hogy ki mit tanult. Na, elmentek haza. Hőj, örült az ember, mán a kapuba állt, várta a fiait, mert az év épp akkor telt.

– Meggyüttetek, aranyos fiaim?

– Meg.

– Van-e szerencsétek?

– Van mindnyájuknak.

Elsorolta mindegyik, hogy ki mit, milyen mesterséget tanult.

– Na, jól van! – azt mondja az apa. – Próbára teszlek benneteket! No – azt mondja a csillagvizsgálónak –, látod az udvaron ezt a nagy eperfát? A tetejibe

meg azt a fészket? Nézd meg nekem aztat, hogy hány tojás van benne! De az anyamadár rajta ül!

Eléveszi a távcsövet, nézi-nézi:

– Édösapám – azt mondja –, négy tojás van benne!

– Így van, fiam, ez igaz.

Azt mondja a tolvajnak:

– No, ide figyelj, fiam, ha te olyan híres tolvaj vagy, lopd ki azt a négy tojást a fészkekből, de úgy, hogy az anyamadár észre ne vegye! Ülje tovább az üres fészket!

Felmegy a fára a fiú, és kicsente a négy tojást a fészkekből. Az anyamadár, mint ha a tojáson ülne, ült tovább. Leteszi [az apa] a szobába az asztalon a négy tojást, az asztal négy sarkára. Azt mondja a vadásznak:

– No, fiam, egyetlen lövéssel lödd szét a négy tojást!

Céloz a vadász, püff, eldördül a puska, a négy tojás lement.

– Na ez még idáig mind a háromnak jó! – azt mondja. No, most szabó, te vagy a soron. Varrd össze mind a tojást úgy, hogy azt észre ne lehessen venni, hogy az össze vót törve!

A szabó leült, mind a négy tojást összevarrta.

– Jól van – azt mondja. – Na, tolvaj, te meg vidd fel vissza a fészekbe, hagy üljön rajta az anyamadár!

Hát úgy is vót, a tolvaj felvitte, a madár – mintha mi se történt volna – ült tovább. Hát telt-múlt az idő. Ugye, eljött az idő, a madarak kikeltek, olyan szép kis madárkák bújtak elő, hogy még! És a nyakán vót mindnek egy csík, ahol összevarrta őket.

– No, fiaim – azt mondja –, most mán csak a szerencse kell, hogy bemutassatok, hogy mit tudtok, meg hogy szerencsétek legyen. Mer mán most tudtok.

Nem is soká kellett várnival Jött a hír, hogy a királykisasszon elrabolta egy hétfejú sárkán. És a sárkánt nem tudja senki se, a királykisasszon, hogy hol van. Aki a királykisasszon nyomára jut, és megszabadítja a sárkántól, annak adja a fele királyságot, meg a lányt feleségül.

– No, fiúk – azt mondja –, rajtatok a sor! – mondja az apa.

– Úgy van, édesapánk.

Ezzel betarisznyáztak, oszt elindultak megkeresni a sárkánt. Nem mentek ők messzire, csak a tengerpart széléig. Ott oszt a csillagvizsgáló elővette a távcsövet, és nézi-nézi-nézi, néz a földre, néz a vízre, néz a levegőbe. Egyszer azt mondja:

– Megvannak, fiúk!

– Ki?

– A királykisasszon meg a hétfejú sárkány. Az óperenciás tenger kellős közepibe vannak, egy sziklán, ott ül a királykisasszon, ott fekszik a sárkány, nagy marha hosszon, fejét az ölébe hajtsa, oszt úgy alszik.

Na, mindjárt elmentek, csináltattak egy nagy csónakot – hát ők vótak négyen, meg a királykisasszony beleférjen öten, meg még hogy biztos legyen, hát még nagyobbra csináltatták. Belebújtak a csónakba, oszt indíts! Hogy merre, a csillagvizsgáló mondta, hogy merre vannak. El is értek addig a szikláig, nem is messze vótak már tőle, hozzá: hát valóban ott vót a királykisasszon meg a hétfejű sárkány.

– No – azt mondja a tolvaj –, álljatok meg itt a csónakkal, majd én elmegyek – azt mondja –, és elhozom, ellopom a királykisasszont a hétfejű sárkántól!

Úgy is vót. Elmegy a tolvaj, elúszott. Ellopta a királykisasszont – a sárkán aludt tovább, nem vette észre. Visszaúszott a csónakba, beültek, oszt adj neki eveztek. Mint a szél, úgy gyűttek ki a tengerpart felé. Igen ám, de azér az a távolság igen nagy vót a csónakra. A hétfejű sárkán felébredt: lássa, hogy nincs a királykisasszon. Fölröppent a levegőbe, a világ minden táján szétnéz, hát meglátta a csónakot, hogy ott a királykisasszont viszik. No, utánok rebhent ő osztán! Zúgott még a víz, ahogy ment a levegőbe. No, négy testvér, mi lesz veletek? Má mikor éppen feléjük ért, elékapta a vadász a puskát: puff, szíven lőtte a hétfejű sárkánt. A sárkán zupp, a ladiknak a kellős közepibe esett, pontosan oda. Igen ám, de olyan test abba a kis járomba esett, szétrepült, mint a pazgyernya. Hát oszt avval vótak szerencsések, hogy két deszkát ki erre, ki arra kapaszkodott fel.

– Sose búsuljatok – azt mondja a szabó –, csak tartsátok magatokat a víz felett! – mer a deszkákról ugye nem sülyedtek el.

A szabó oszt összevarrta őket. A ladikot. Összeállgatták, meg se lehetett látni. Mentek osztán, beleültek mind az öten, oszt irány. Ej, vót oszt nagy öröml! Viték a négy testvér a királykisasszont. Örült a király, örült a király.

– No – azt mondja a király –, most négyen vagytok: melyiké legyen a jányom keze?

– Hm, kié? – mondja a csillagvizsgáló. – Csak az enyém, mer ha én nem lelem meg őket, még most is ott feküdnék a sziklán.

Hm-hm, azt mondja erre a tolvaj:

– Hogy ott feküdné: Bion ott, ha én kis nem lopom alóla! Engem illet a királykisasszony!

– Hehehe – azt mondja erre a vadász –, ha én le nem lövöm – azt mondja –, mindnyájunkat felfal! Engem illet a királykisasszony!

– Nem – azt mondja a szabó –, én varrtam össze, mert mind a tengerbe fúlatok vóna!

Na, már majdnem hajba kaptak a fiúk. Azt mondja a király:

– Nono, fiaim – azt mondja –, mindegyiketeknek igaza van. De azt jól tudhasátok, hogy egy királykisasszon nem lehet négy embernek a felesége. Hát megjutalmazlak titeket oly gazdagon, amilyenre csak óhajtotok.

Így is történt. Megjutalmazta őket a király, gazdag emberek lettek, jó testvérek lettek. Mind a négyen megnősültek, maig is élnek, ha meg nem haltak.

Aranyhajú Viola

4. Egyszer volt, hol nem volt, vót egyszer egy király. Nagyon gazdag és boldog vót, jól ment az egész országnak. Hát az öreg király már oszt megöregedett, mondta a fiának:

– Fiam, jól kormányozd az országot tovább úgy, sőt még jobban, mint eddig!

Az öreg meghalt, avval a pompával eltemették. Az ifjú királynak meg kellett nősülni, mert ez vót a szokás. Meg is nősült, gyönyörű szép felesége vót. Szerette a népet, az is kedves vót mindenkinek. Hát kérem szépen, élnek-élnek, a királynak egy igen feltűnt. De maga a királynénak is. Minden nap csúnyább lett a királyné. De má olyan vót, hogy már rá se lehetett ismerni. Hát a király kihirdette, meg már a feleségivel megbeszélte: aki meggyógyítja, gazdag jutalomba lesz része.

Hát ment osztan kuruzslók, varázslók, javasasszonyok, öregek, de bizon senki nem tudta a királynét meggyógyítani. Hát má nem tudott miccsinálni a király, azt mondta oszt mérgébe – hát bizon megnyűzták a kincstárat, hogy aki jelentkezik, karóba húzassa, ha meg nem gyógyítja.

Éppen a szobájába üldögélt, elmereng mindenben...

– Király – szól egy hang –, hát én meggyógyítom!

Felnéz a király: hát egy vénasszony áll előtte.

– Hát te mikor gyűttel?

– Ne avval törődj! – azt mondja. – Meggyógyítom a feleségedet, semmi baja nem lesz, még sokkal szebb lesz, mint eddig volt!

– Hm, nem hiszem el – azt mondja.

– De ha nem hidd azt – azt mondja –, majd én bebizonyítom!

– És mit fizetek?

– Mit fizetnél, jó király: ami nincs.

– Hm, nekem minden van, olyan nincs, hogy nekem valami ne legyen.

– Nem érdekel, avval fogol fizetni, ami nincs! Holnap délbe pontosan 12 órakor itt leszek érte, a királynéért, és elviszem magammal, egy évig odatesz. Egy év múlva pontosan hazahozom.

Evvel egyet fordult, egyet lépett a vénasszony, eltűnt. Kérdezi az ajtonállókat [a király]:

– Nem láttátok a vénasszont?

Ők nem láttak senkit. Hát most mi lesz? Szól a királynénak, hogy mi a helyzet. Hát hitte is, meg nem is. Még arra gondolt, hogy csak álmodta. Hát osztán csak elkészülnek. El is készült a királyné, hát pontos 12 órakor gyün a vénasszony. Aranyos hintón, hat griffmadár vót belefogva meg hat mokus.

– Gyere, királyné, ülj be! Mer messzi van az út, menni kell!

Megölelték, megcsókolták egymást a férjével, és beült a vénasszony mellé a hintóba, oszt a vénasszony – foga se vót – egyet fűttenett: a hat griffmadár felszállt a kocsinúdra, a hat mokus meg indits futásnak. De már oly sebesen

húzták a hintót, hogy mán, mán nem is látta a város népe. Pillanatok alatt. Akkorra mán, mikor a mókások nem tudtak nagyobb sebességet diktálni, felugráltak a rúdra, a hat griffmadár meg a levegőbe mentek. Hej, a királyné élvezte a gyors száguldozást, sőt mán a levegőbe repültek. Mentek ők tengeren, erdőn, mezőn, városon keresztül, látta ja földet, de igen sokára. Egyszer a vénasszony egyet fűtten: kezd lassítani a sebesség. Egy nagy gyönyörű kastélynál leszálltak. Ami be vót gyönyörű fákkal ültetve. Megállt a hintó, mondja a vénasszony:

– Szállj ki, jányom – azt mondja –, most már itthon vagyunk! Gyere!

Majd kézen fogta a királynét, oszt vezette, de nem a kastélyba, hanem a kertbe.

– Ide figyelj – azt mondja –, látod-e, itten az égvilágon mindenféle gyümölcs van. – elsorolta neki: melyik nap mennyit mennyiből, és mennyit ehet. – De egy szemmel se többet, meg egy szemmel se kevesebbet. A kastély itt van, a rendelkezésre állik, egy évig itt leszel. Néha meglátogatlak.

Evvel a vénasszony eltűnt. Hát a királyné jól érezte magát, betartotta a szabályokat, és minden nap, ahogy a vénasszony mondta neki, arról a fáról evett, és ugyanannyit – se többet, se kevesebbet. Hát telt-múlt az idő, lassan eltelt egy év. Má az utónap hiányzott.

– Na jányom – azt mondja –, férjednek megígértem, hogy akkor viszek vissza, készülj az útra, mert menjünk! Különben most nézz bele a tükörbe!

Hát belenézett a királyné a tükörbe: nem ismerte meg magát. Oly szép vót.

– Öreganyám – azt mondja –, hogy létezik ez?

– Megmondtam – azt mondja –, hogy meggyógyítalak.

Felültek a hintóba, oszt mentek. Pontosan 12 órákor megálltak a király kastélya előtt. Hát mindenki várta, és másodperc pontossággal megérkeznek. Hát a király nem hitte el, hogy az az ő felesége. Haj, ölelték-csókolták egymást!

– No de, kedves öreganyám – azt mondja –, hogy szóljam magát? – azt mondja. – És mit fizetek?

– Azt vedd tudomásul – azt mondja –, hogy én vagyok a Hesperidák öreganyja! Amit mondtam, azt fizeted: ami nincs. De majd ha lesz, elgyűvök érte.

Evvel a vénasszony egyet fűtten, beült a kocsi, má el is tűntek. Hó, de elmentek!

Hát a király számba vette, hogy: mi nincs, mi nincs? Hát mindene vót. De hát... jól van, majd lesz, ami lesz. Hát nagyon boldogan élték. Az egész ország odajárt csudájára a királynénak, hogy milyen szép asszony lett. Hát bizon szép! Akkorra szép lett, hogy esztendőre egy kisbabája született. A lánknak a mellyén egy viola anyajegy vót. És aranyhaja vót. Hát elnevezték Aranyhajú Violának. Gyönyörű szép kislán vót. Nyótt és nyótt és nyótt. Örült az ország, hordták az ajándékokat, ment minden a maga rendjén.

Hát kérem, elérte a kislán mán a három évet is. Egyszer megjelenik a Hesperidák öreganyja. Ugyanavval a hintóval:

– No, király, itt vagyok! – azt mondja. – Elgyűttem azért, ami nem vót.

– Hát mi nem vót?

– Hát a kislányod, Aranyhajú Viola. Nem megmondtam?

– No de őt nem adom! – azt mondja.

– Dehogynem! – azt mondja. – Ide fogod te őt adni.

– Ne álmodjon róla, öreganyám, se én, se az ország nem adja!

Nem is adták.

– Na, jól van – azt mondja. – Ha nem adod, elveszem tőled erőszakkal!

– Hm-hm, abból nem lesz semmi!

A vénasszony elment. Hát következett az erőszak. Hát kérem szépen, az gyűtt ki a végén, hogy az egyiptomi hét csapást bocsátotta a király országára. Hát a király ráfogott vele, mer sokat meg tudott változtatni, de egyet nem: mikor minden családból egy fő meghalt. Akkor má azt mondta, hogy feladja. De még mindig ellenálltak. Erre a vénasszony megjelent a hétfejű sárkánnyal. Az rettentő nagy vót! Felvonultatta a király az összes tüzéségét, katonaságát. Lövette az ágyúval – az csak ráfűjt, oszt peregetek le a golyók. És közeledett mindig az ország fele. Vagyis a város felé a hétfejű sárkány, nyomában a Hesperidák öreganyjával. Hát má bizony a falak is kezdtek összeomolni. A király azt mondta: most má vége mindennek, oda kell adni, mer akkor tönkrevágja a várost, az országot. A királyné a földön hömpöngött, elájult, annyira szerette a jányát. Nem vót mese! Felötöztették, kitűzték a fehér zászlót. Erre a sárkány megállt, a vénasszony meg előjött.

– No, ugye megmondtam, király, hogy elviszem még erőszakkal is! Mer amit én megígértem, azt meg is tartom. Vedd tudomásul: elviszem a jányodat! Tizen-nyolc éves korába ha hozzá illő vőlegény akad, annak odaadom, de máskülönben az életben sose fogjátok látni.

Evvel egyet fűtten, elvitték Aranyhajú Violát. Ajjajaj! Hát bizony ebből az országból oszt mi lett más. Ott mosolyogni embert senki nem látott. El is nevezték Szomorúországnak. Hát most mán hadd szomorkodjanak, hagyjuk őket, menjünk el, Violával, hogy mi történt!

Hát Viola mán szép nagy, három éves elmúlt ne, lánka vót. A vénasszony igen jó vót hozzá. Szerette, babúsgatta, és a többi, és a többi. A kastély mellett vót egy nagy épület. Egyszer arra sétált aa vénasszony meg Aranyhajú Viola. Gyönyörű zene szűrődött ki, amit még Aranyhajú Viola életében nem hallott.

– Gyerünk be, mamácskám – azt mondja –, nézzük meg!

– Hát gyerünk, nézzük.

Hát bementek, mit látnak, mit nem: rengeteg cica ott táncol, a zenekar meg húzza.

– Jaj – azt mondja Aranyhajú Viola –, mama, mama, én is táncolni szeretnék!

– Aranyos kisjányom, itt nem táncolhat, csak cica!

– Akkor én cica akarok lenni! – mondja makrancosan Viola.

– Én nem bánom, te mondtad!

Egyet morgott valamit a vénasszon, satöbbi, satöbbi, leteszi Violát az öléből: gyönyörű fehér macskának vált, a mellén ott vót a violajelzés. És szaladt a macskákhoz, mindjárt összeállt eggyel, úgy táncoltak, mint az itélet!

Hát osztán erről is elfelejtkezett mindenki, Aranyhajú Viola macska képiben ott táncolt a többivel. Hát kérem szépen, a Szomorúország királyának az országátul nem is oly túl messzi vót egy másik királyság. Annak vót két fia, az öreg királynak. Az öreg király meghalt, meghagyta, hogy a két fia legyen a király, osszák meg a birtokot, és egyformán, igazságosan éljenek. Az öreg király meghalt, eltemették. Azt mondja a nagyobb fiú a kisebbnek:

– Ide figyelj, öcsém, két király egy országba nem ér semmit. Legyen kettőnk közül az egyik! Hát én – azt mondja –, mer én vagyok az öregebb. Meg lesz neked mindened!

– Jól van, bátyám, látom – azt mondja – szíved kapzsiságát, légy te a király, én elmegyek világá.

Úgy is vót. Fölöltözött a királyfi, nyilat a vállára vette, kardját az ódalára kötötte, még lovat se vitt, hogy nehogy a bátyját vigye el. Elindult világot látni. Hát ment, mendegélt, rengeteg nagy erdőkön keresztül. Mán úgy látta, úgy érezte, hogy mán a bátyja birodalmából kijutott. Ment ő akkor is tovább. Gyönyörű szép reggelen megyen egy erdőn, hát ott vót egy nagy tó. „No – azt mondja –, most lemegyek, oszt megmosakodok, oszt majd lövök valamit!” Ahogy lemegyen, megfürdik, megmosakodik, a halak igen ficánkoztak. A víz felugráltak. Csak hallja, hogy a fűbe valami ott zörög. Nézi: hát akár az ujjam, olyan forma kis hal ott ficánkol. Szegény kihajintódott a fűbe, oszt nem tudott visszamenni mán. Megfogta, azt mondja: „Hát ezen mit eszel? Eridj, oszt élj tovább!” – bedobta vissza. A hal boldogan beúszott, majd visszaúszott a partra.

– Jó tettedért jót várj, felséges királyfi! – azt mondja. – Megmentetted az életemet, de még hasznomat láthatod te is!

Evvel a hal elúszott. „Hej, aszongya, még itt az állatok is olyan, nem úgy, mint az én országomba, hogy kisemmiznek, elhogyhíjálnak.” Összeszedte magát, oszt ment tovább. Ment, ment, hát egyszer csak nagy víjjogásra lett figyelmes. Hát egy nagy sas üldöz egy fekete hollót. Le akarja vágni. Mán éppen hogy el nem érte. Lekapja a királyfi a válláról az íját, céloz: puff, a sas leesett. A holló megmaradt. Nem szállt el a holló, rájaszállt egy fagallyra. Mondja neki, megszólalt a holló.

– Felsőleges királyfi, megmentetted az életemet, de még az életbe szükséged lehet rám, majd én is viszonzom.

Hát elmosolygott: hát mit csináljon úgye. Ment tovább. Megyen, megyen a nagy erdőségben, hát egyszer valami csapkodást, huhogást hall. Nézi: mi az? Hát háló ki vót téve, oszt egy bagoly belekerült, és nem tudott belüle kiszabadulni. „Hm, gonosz emberek, azt mondja, úgy fogják meg szegén madarat.” Vette kardját, szétcsapdosta ja hálót, osztán a bagoly kiszabadult.

– Jó tettedért jót várj, felséges királyfi! – azt mondja. – Megmentetted az életemet, mert engem ki akartak tömni, de majd ha úgy kerül még, lehetek hasznodra is.

Evvel a bagoly elszállt. Hát elmosolyodott. No, leült oszt a királyfi magába, ment mendegélt, leült, egy karddal vagy nyíllal, de a mindennapit meg tudta szerezni. Hát abból a nagy erdőből nem és nem tudott kikászálódani. Elgyűtt az éccaka, de olyan eső jött rá, hogy nem látott tíz méterre se, csak szakadt és szakadt az eső. Hogy megállt, hát tiszta víz vót, de ment. Majd oszt egy csöppet csillapodott, de esett. Hát nézett a dombról, osztan világot látott a távolba. Elindult a világosság irányába. Rengeteget ment. Végére kivirradt, mire a tethelyre ért. Hát egy hatalmas kastély állt azon a helyen, ahol a világot látta. Kiabál szolgáknak, kiabál ennek, kiabál annak, senki egy szót se. Oszt bement. Hát senki a szobába, se terembe, se udvaron nincs. Hát micsináljon? Leült megpihenni, mer el vót fáradva. Egy hang megszólalt:

– Királyfi, vedd le, ott van egy lovagi ruha, öltözz be a szárazba!

Hát valóban, ott vót egy székre lerakva egy öltő ruha, lovagi ruha. Fölszedte.

– Eridj a nagy tükör elé! – mondja neki megint tovább a hang.

Odamegy.

– Hunyd be a szemed, fordulj hámat a tükörmél, és mind a háromszor tapsolj egyet! És a harmadik fordulónál nyisd ki a szemed!

Megcsinálta a királyfi, kinyissa a szemét: hát majd hanyatt esett. Egy gyönyörű szép jány áll előtte.

– Hát te ki vagy? – azt mondja.

– Hát – azt mondja – én vagyok Aranyhajú Viola, máma van a születésnapom, osztan most visszaváltoztam, mert különben macska vótam.

– No – azt mondja –, macska vótál vagy nem vótál, jer a karomba, oszt viszlek haza az országomba!

– Hm-hm, nem lehet – azt mondja.

– Bizon nem! – azt mondja a vénasszony a hátuk megett. – Három erős próbát kell majd kiállni. Ha nem állod ki, meghalsz, ha kiállod, viheted Aranyhajú Violát, mer ő macska!

Mán akkor nem Viola állt ott, hanem a macska dorombolt.

– Mondjad, vén anyó, micsináljak!

– Nézz ide – azt mondja –, micsinálnál! – mutatta így a két kezét, ne.

Az tele vót jegygyűrűvel, ki tudja, milyen értékű gyűrűkkel. Lehúzott egyet.

– Itt van ez a gyűrű. Látod azt a sok vizet most, ami lefolyt a hegyről a nagy essőbe?

Bele, kihajintotta az ablakon, bele a vízbe.

– Ezt a gyűrűt nekem reggelre nem adod a kezembe, vége az életednek!

Hm, egy gyűrűt olyan vízbe! A vénasszony eltűnt, a macska eltűnt. Hát, hej, kapta magát, kiült, oszt ült, nem is kereste. Hát sebes vót a víz, még az embert is

elvitte vóna, nem egy olyan gyűrűt, ugye. Ahogy ott búslakodik, szomorkodik, hogy hej, hát a jánt igen sajnálta. Megszólal egy hang:

– Mit búsujsz, édes gazdám?

– Hát te ki vagy?

– Kivagyok? Hát én vagyok a halacska – azt mondja –, akinek az életét megmentetted. Nesze, itt van a gyűrű, én megelétem!

Kiúszott: a nyakán vót a gyűrű a halnak. Épp ráment. Hőj, a királyfi lehúzta, megsimogatta, megköszönte.

– Ugye – azt mondja –, hogy jótettedért jót várj! – azt mondja.

Vitte be. Hát mikor oszt akkor a Nap felgyűtt, megjelent a vénasszony:

– Na mi van? – azt mondja. – Megvan a gyűrű, tudom.

– Meg – azt mondja. – Tessék.

– Jól van. Egy próbát kiálltál! Most gyün a másik. Van itt egy olyan vitéz, hogy még őt legyőzni senki nem győzte le. Hónap hajnalba avval fogol megvívni. Ha ő győz le téged, akkor annyi, ha te győzöd le, akkor megvan a másik kívánságod is. Megtanálod az elágazási útnál.

Evvel a vénasszony eltűnt. Hát hol az elágazás? Ő megkereste. Ott tanálja meg. Há meg bizon, mer ez a nagy vitéz oda vót mulatni, egy szekér cigán húzta a fülébe, ötven kilós vót a buzogánya. Rettentől! Ha egyet dobantott a lábával, a föld beszakadt alatta. Há má messziről meglátta a királyfit:

– Gyere! – azt mondja. – Igen régen veled álmodtam, hogy most meg fogjunk vívni. De megöllek!

Evvel felkapta a buzogánt, leugrott a szekerből, oszt neki a királyfinak. Ekkor a holló elkialtotta magát a fáról:

– Jó tettedért jót várj, felséges királyfi! Megmentetted az életemet, de most én mentem meg a tiedet!

Nekiszaladt az óriásnak: mind a két szemét kivágta. Az óriás csak hadonászott, a királyfi a háta mögé – püff, levágta a nyakát a kardjával. Na, az óriás kiadta a lelkét, bement. Amikor a Nap gyűtt fel, valóban megjelent a vénasszony.

– Hej, te – azt mondja –, megölted a legderekabb vitézemet! – azt mondja. – Tudom, ha nem is mondod is, de most már az utó a tied. Itt van ez a flakon: amelyik hegyen átgýttel, az a hétfejű sárkán hegye. Annak az aljába van a barlang. A barlangba van az élet vize. Azt a hétfejű sárkán őrzi. Hozol egy flakonnal az élet vizéből, Aranyhajú Violának a macska képibe levágod a fejét, visszatesszed, és az életvizet ráöntöd!

A vénasszony eltűnt, a flakon ottmaradt. Hát kezébe vette. Azt se tudta, hol a barlang, de a hegyet tudta. Úgyhogy osztan elment. Hát ahogy ott gondolkozik, meglelte a barlang száját is, a kénköves füst csak úgy bűzölgött ki belőle. A hétfejű sárkán otthon vót, és aludt. Mán éppen menni akart be, amikor ráhugnak, hogy:

– Huhú, ne menj be, várj egy csöppet, add ide a flakont, kösd csak a nyakamba!

Hát a bagoly vót.

– Hát megmentetted te az életemet, én ne félj, ismerem bent a járást, majd én kihozzom az élet vizét!

Hát osztán rátette a kis flakont, a bagoly elment. Hát a bagoly ugye lát a setétbe; beszállt – hát valóba a hétfejű sárkán feküdt, az élet vize meg ott forrott a kiskútba. Odatette a fejét, a flakont szépen belemerítette, oszt a hétfejű sárkán nem vette észre. Erre kivitte, odadta a királyfinak:

– Itt van, felséges királyfi – azt mondja. – Ez az élet vize, ez biztos.

Tyój, ment nagy örömmel! Bemegy a kastélyba; mikor jön fel a Nap, megjelent a vénasszony meg a macska.

– Itt van – azt mondja – az élet vize!

– Na jó, ha az az élet vize. De ha nem az – azt mondja –, akkor itt vágod le a nyakát Aranyhajú Violának, akkor vége!

Hát hogyhíjjákolt azért, azt mondja: „A bagoly csak nem csapott be”. Oda-ment. Sajnálta igen a szép fehér cicát. Odament a macskához, ahogy dorombolt, oszt igen intett a fejével. Fogta a királyfi a kardját: egy nyisszantással lerántotta a nyakát, ráöntötte: hát ott állt előtte Aranyhajú Viola. Tizenennyolc éves, oly vót, mint a babarózsa. Megölelték, megcsókolták egymást.

– Na – azt mondja –, most má menjünk!

Azt mondja a vénasszony:

– Most már mehettek – azt mondja. – Az én hatalmamnak vége. Ami itt van kincs, vigyétek mindet, éljétek fell!

Evvel a vénasszony úgy eltűnt, mint akit a föld nyelt el. Hát oszt a királyfi meg a királykisasszony, Aranyhajú Viola összeszedték a kincset, még plusz egy-egy öszvérré rakták, még hogy ő nekik is legyen, oszt elindultak haza. Hát mindjárt a lány szüleinél mentek úgye, ők esett útjukban először. Felkeresték. Hát bizon már a királyné is meg vót törve meg az öreg király is – hát nem vót még oly túl öreg. Mondja neki a királyfi, hogy:

– Felséges királyom – azt mondja –, visszahoztam – azt mondja – Aranhajú Violát! Itten van! – azt mondja.

– Igazat mondol? – azt mondja. – Nem biztos az – azt mondja.

Szól a királynénak:

– Hallod-e, ez a királyfi azt állja, hogy ez Aranyhajú Viola.

– Na – azt mondja –, nézd csak meg – azt mondja – ja viola jelvényt a helyén!

Megnézi: ott van. Hohó, a királyné elsikolja magát! Hát ő vót. Elbeszéltek oszt. Na akkor osztán nagy öröm lett. Hát hozzá is adják. De azt mondja a királyfi, hogy még a lagzi előtt elmennek megnézni az ő országát is, a bátyját is. Nem maradnak ott – de hogy mi van? Gyűnnek vissza. A királykisasszonnyal lóra ültek, oszt elmentek.

Hát nem vót ott olyan nagy újság, csak annyi, hogy a király, a bátyja meghalt. Király nélkül vót az ország. Haj, mikor hazagyűtt a fiatal királyfi, vót nagy öröm,

boldogság! A két országot összeegyesítették, hét nap, hét éccaka mindig húzta a cigán. Vót ott lé meg lé. Hát bizon, ha ott lettünk vóna, igen jót mulattunk vóna. Most is élnek boldogan, ha meg nem haltak.

Mirkó királyfi

5. Vót egy király. Ennek vót három fia. A legkisebbet hitták Mirkónak. Összedugja a három fiú a fejét, hogy:

– Testvérek, hogy lehet az, hogy ha apánkra nézünk – az öreg királyra –, az egyik szeme mindig sír, a másik meg mindig nevet?

Azt mondja a legnagyobb:

– Én bemegyek, megkérdezem!

– Eridj! – mondja a két öccse.

Bemegy a legnagyobb királyfi, kérdezi hogy:

– Hát hogy lehet az édesapám, hogy az egyik szeme magának mindig sír, a másik meg mindig nevet?

Fölkapja a király a buzogánt, püff! Hát bizon, ha el nem hajlik a fiú, neki annyit! Hőj, szalad ki!

– No, mi van? – azt mondják a többiek.

– Eridj be, majd megtudod! – mondja a középsőnek.

Bemegy a középső, kérdezi tüle:

– Édesapám, hogy lehet az, hogy magának az egyik szeme mindig sír, a másik meg mindig nevet?

Fölkapja a király a buzogánt, püff, a fiúhoz! No de nem tanálta el, mer az is elhajlott. Jön az inas, júj, tán még ki is gömbörcödött a lépcsőn, annyira rohant.

– Mi van? – kérdezi a kisebb.

– Eridj be, majd megtudod! – nem mondták meg.

Bemegy a királyfi, Mirkó, mondja neki:

– Édesapám, mondja mán meg, hogy hogy lehet az, hogy az egyik szeme sír mindég, a másik meg mindég nevet?

Kapja a buzogánt, püff, a fiúhoz vágja. Csak vágta vóna, mer a fiú nem hajlott el, de elkapta a buzogánt. Megfogja, odavitte az apjához.

– Édesapám, ha agyon akarsz vágni – azt mondja –, itt van, oszt üss agyon!

Hühü, akkor mán mind a két szeme nevetett! Hát odakint beszélgettek osztan. Csak várják őt, csak várják: nem.

– Na, má Mirkónak vége! – mondják a nagyobbak. – Őt lehajintotta a buzogánnyal!

Hm, egyszer nyílik az ajtó, összelelközve gyün az apjával Mirkó királyfi.

– Há mi van?

– Majd megtudjátok! – azt mondja Mirkó.

Hát hogy mit beszéltek, mit nem, majd kiderül; kérdezik oszt Mirkót:

– Hát mi van?

Hát azt mondja:

– Azér nevet az egyik szeme mindig, hogy minket lát, három gyönyörű fiát. A másik szeme meg azért sír, hogy – azt mondja –, nem vagyunk királyságra méltók egy se, mer van neki idegen földön egy jó barátja, és addig nem gyühet ide, míg az ellenséget le nem győzi.

– Hm, ha csak ennyi a baj – mondja a nagyobb –, majd én elmegyek!

Bejelentik az apjuknak, hogy a nagyobbik fiú megyen megkeresni a barátját.

– Jól van, fiam, eridj!

Felszerszámozta a lovat, felöltötte a fegyverét, elindult. Pont egy évig mindig ment. Hát igen messzire eljut lóháton. Egyszer egy ezüsthídhöz ért. „Hm, hát én megyek tovább, de azért hogy itt jártam, azt mondja, ez padlót leszakítok belőle.” Hazament. Az megint egy évbe telt.

– Mi van? – kérdezi az öreg király.

– Hát édesapám – azt mondja –, eljutottam az ezüsthídig, de én nem mentem tovább.

– Az csak egy napi járás! – azt mondja.

Hm, hallgat.

– No, majd megyek én! – azt mondja a középső.

Hát ő is elment. Ő mán tovább járt. Ő mán elért az aranyhídig. Láta a bátyját, ahol a padlót felfeszítette, még tovább ment. Elért egy aranyhídig. Itt ő is felfeszített egyet, oszt hazament. „Mán, azt mondja, nem megyek tovább.” Hazaker...

– No, mi van, fiam?

– Az aranyhídig megeltem – azt mondja –, de má én tovább nem mentem.

– Az csak kétnapi járás! – azt mondja.

Nem szolt ő többet semmit, hanem vót magának a király. Jelentkezik oszt Mirkó. A kisebbik.

– Édesapám – azt mondja –, engedje meg, hogy én is elmenjek!

– Fiam – azt mondja –, te vagy a legkisebb, eridj – azt mondja –, próbálj szerencsét!

Hát készül-készül, azt mondja egy vénasszony:

– Hallod-e, Mirkó, tudom, hogy hova akarsz te menni. Eridj, de – azt mondja – ne a legfényesebb paripán, a legsutnyábbon eridj!

Megfogadta Mirkó a tanácsát. Kihozták – jaj, olyan gebe vót, rá se tudott ülni. Megfogta a kötőféket, oszt vezette. Mondta az apjának meg a két bátyjának, hogy ezen megyen. A két bátyja kinevette, de az apja nem szolt semmit. Na, elindult. Kivezeti a határon: megrázkódik a rossz ló! Gyönyörű táltos paripa vált belőle.

– No, édes Mirkó gazdám – azt mondja –, most má oszt ül fel a hátamra, majd megmutassuk gyáva bátyáidnak, hogy mit tudtak!

Ó hát osztán felült a hátára.
 – Hogy menjünk: mint a szél vagy mint a gondolat?
 – Menjünk, mint a gondolat – azt mondja Mirkó –, hogy mihamarabb odaérjünk!
 Alig mentek egy csöppet, már letorpan a ló.
 – Nyisd ki a szemed, gazdám!
 Mirkó kinyissa: hát ott van az ezüsthíd. Egy padló felszakítva.
 – Na – azt mondja –, bátyád itt járt egy évig. Nekem csak egy pár perc vót.
 Gyerünk tovább, hűnd be a szemed!
 Behunyja a szemét, egy hogyhíjakra megint. Hát megint topog a ló:
 – Nyisd ki, gazdám, a szemed – azt mondja –, nézd meg, hogy hol vagyunk!
 Hát az aranyhídnál vótak. Ott is fel vót egy deszka szakítva.
 – No, ülj fel – azt mondja –, oszt hunyd be a szemed!
 Hát kérem, felül, behunyja a szemét – no, de már akkor úgy mentek, hogy még így sose! Egyet topog a ló lába:
 – Nyisd ki a szemed, gazdám!
 Kinyissa a szemét: hát egy gyönyörű gyémánthíd vót.
 – No, látod – azt mondja –, most má csak lépésbe ezen haladjunk előre!
 Úgy is vót. Mennek, mennek, mendegélnek. Hát ember, a katonaság úgy ömlik a réten, hogy még a fűszál se vót annyi. Hát mi ez, mi ez? Nem tudják. Mennek, mennek. Azt mondja a ló:
 – Csak ne törődj vele, gyere! Ne nézz se jobbra, se balra!
 Hát ember, egyszer mit látnak, mit nem: egy fa alatt fekszik egy ember, a kardja a feje fölött van kötve, oszt így jár, vág jobbra, balra, mindenfelé vág.
 – Hű – azt mondja –, hát ez meg milyen kard?
 – No, látod – azt mondja a ló –, egy olyan kard, hogy ahudhat a gazdája nyugodtan, csak annyit mond ki neki, hogy: „Kard, ki hüvelybűl!”, a kardja vág, oda ötöt ember nem tudja megsérteni.
 – Hát – azt mondja – még ilyet nem is hallottam!
 – Pedig a tied is olyan! – azt mondja a ló neki. – Majd lesz ennek nemsokára dolga!
 Az ember felébredt.
 – Te ki vagy, fiatalember? – azt mondja.
 – Hát ki vónák? – elmondta, hogy ő Mirkó, és apja neki régi jó barát.
 – Te vagy, édes fiam? – azt mondja. – Most álmodtam éppen, hogy meggyűsz! No de már ha megálmodtam – azt mondja –, apádhoz igen szeretnék eljutni, testi-lelki jóbarátok vótunk, de addig nem tudok elmenni, míg az ellenséget le nem győzzük. Hát látod, hogy mennyi katonaság gyűn, az mind ellenség!
 – Hát akkor micsináljunk? – mondja neki Mirkó.
 – Mit? Kard ki a hüvelybűl!

Nekiláttak, oszt vágta az ellenséget, úgy mint a kasza a fűvet, amiből oszt széna, szalma van. Akkárhogy vágta, fogyott, de mindig annyi gyűtt. Hát már Mirkó mérges lett. „Hát hogy lehet ez?” – azt mondja. Elindult, amerről a katonák gyűttek. Hát mit látott, mit nem, mint ott van egy szövőszék. Hát mondjuk van még nálunk is odafent, de azon vásznat szőttek. Itt meg ott ül egy vén boszorkány: ha behanyítsa a vetélőjét, onnan ugrik fel két katona, gyalogos, ha eminnen, eminnen megint kettő, így hányja ne, jobb-balra, a katonák meg csak ugrálnak; fel a puskát, kardot, oszt mennek a Mirkó barátjának, vagyis az apjának a barátjának. Hah, vágja az ő kardja is, mint a répát, őket – nem fogynak.

– Megállj csak! – azt mondja. – Egyet gondolt: – Kard ki hüvelybűl! – azt mondja. – Le a kezét!

A vén boszorkánnak levágta mind a két kezét. Még jobban dőgozott a vénasszony a lehullott karral. Levágta a fejét, miszlikbe vágta – akkor is dőgozott. Hűj, hát itt ezt meg se lehet ölni! Kapta magát, kirántotta a szarufát, rakott egy tüzet, elégette. Jój, vót olyan tűz, az a boszorkányos szátyó amíg elégett. De már a vénasszony nem mozgott, a katonát nem tudta kihánni; nekiálltak Mirkóék, akik még a réten vótak, levágták mind egy fűszálig.

– No – azt mondja az öreg harcos –, ez derék munka vót, édes fiam, apádra emlékeztetel! – azt mondja. – Most má ülünk lóra, és meglátogassuk az udvartokat!

Úgy is vót, felültek a ló hátára – táltosa vót annak is –, haj kérem, három nap alatt már otthon is vótak. Néz az öreg, néz az öreg király. Két fiának:

– Fiaim, ahova tik el se értetek, nézzétek, hogy kik gyűnnek! A barátom meg a legkisebb fiam!

Hát ők vótak. Öreggel összelelköztek, az öreg királlyal, a régi barátok. Hát csináltak olyan lakodalmat... A király azt mondta:

– Fiaim, egyik szemem sírt, a másik nevetett. De most már mind a két szemem nevetni fog! Ezentúl Mirkó lesz a király! Házasodjon meg, meg tik is, fiaim, de tik királyok nem lesztek. Éljetek boldogan!

És úgy élnek mai napig is, ha meg nem haltak.

A libapásztor királykisasszony

6. Nagyon régen vót, még akkor a' vót a divat, hogy ha megszült a királynő egy fiúgyereket, akkor aztat eljegyezték a legközelebbi királykisasszonnyal, aki megszületett. Nem is ismerték egymást, csak mikor elgyűtt a tizenennyolc évök, akkor oszt elmentek egymásnál, oszt összeadták őket. Hát ez is így történt. A királykisasszony is elérte a tizenennyolc évet, mondja az apja:

– Ez és ehhez a királyfihoz hozzá kell menned feleségül, mer ezelőtt odaigértelek, és menjetek el a szobalánnyal – szoval főkomornyiknak hitták abba az időbe, de én szobalánynak mondom, jobban megértünk.

Összepakoltak, a királykisasszony is gazdag hozománnyal, a szolgálólánnyal is, lóhátra ültek, oszt mentek. Hát mennek, mendegélnek, hát tudták, hogy hova kell menni. Egyszer azt mondja ja a szolgálója, hogy:

– Ide figyelj – azt mondja –, rögtön megöllek most itten, ha ruhát nem cseréljünk, és én leszek a királykisasszony, te meg leszel a szolgáló! Ha elárulsz, meghalsz! Ha nem árulsz el, megmaradsz!

Esküvel fogadtatta meg, hogy úgy lesz. Hát szegény királykisasszon mit tudott csinálni, ő lett a szolgáló, a ruhát is átcserélték, a szolgálóból meg lett a királykisasszony. El is érték a király városát, a király palotáját, bementek, bejelentkeztek, hogy ők kicsodák. Hőj, örült az öreg király, örült a fiú is, most látta először a menyasszonyát. Hát oszt mondja ja a menyasszonya – nem a királykisasszony, hanem a szolgáló, mer ő lett a királykisasszony:

– Ide figyelj, édes férjemnek jelölt: a lóval igen sok bajom vót az úton. Üttesd le a fejét, és szögeld ki a város kapujára! – mer félt attúl, hogy a ló tudja, és elárulja.

Hívatta a sintért, a lónak leütték a fejét, kiszögelték a kapura.

– Hát – azt mondja – a jánnal is igen sok baj vót, a szobajánnyal – az a királykisasszon vót –, de őt nem bántom – azt mondja –, hanem van neked libapásztorod, azt bocsásd el, és majd ő lesz a libapásztor!

Hát hogy ne ígérték vóna meg! Megígérték, hogy úgy lesz. Igen ám, az esküt is megfogadtak. Az esküvő meg nem mindjén vót, meg kell pihenni a királykisasszonnak, meg ez-az, amaz, majd meglesz. A libákat még ki kellett ám hajtani másnap. Hát oszt a királykisasszon hajtotta ki. Ahogy mennek a nagykapu alatt, felnéz a lófejre a királykisasszony:

– Jó paripám, mivé lettél – azt mondja.

A lófej meg megszólalt, és felelt néki:

– Szép királylány, mivé lettél? Édesanyád hogyha látna, gyenge szíve megszakadna!

Kihajtotta a libát. Ki a legelőre, és levette a fejkendőjét, elő a fésűt, hogy megfésülködik. Igen ám, fésülködött vóna csak: de ott vót a kondásfiú. Igen megtetszett neki az a szép libapásztor kisasszony, oszt látta, hogy gyönyörű haja van. Odament, hogy egy pár szálat kicsen belőle, kilop, mikor ugye a fiatal szóba elegyedik vele. Igen ám, de a királykisasszon, mer a' vót, elkezd énekelni:

Fújjál, szellő, gyenge szellő Pista kalapjára,
Vidd el messze, más határra, hadd fusson utána,
Míg én hajam, aranhajam kibontom és befonom.

Támadt is egy szél, Pistának elvitte a kalapiját. Szaladt utána! Mire visszagyűtt, megfogta, akkorra a királykisasszony szépen megfésülködött, de a feje oszt bekötve vót. „Megállj, azt mondja neki Pista, majd hónap meghúzgálom én neked!” Hát másnap is ugyana' történt. Hajtsa ki a libákat a királykisasszony, és a kapunál megszólal, hogy:

– Jó paripám, mi lettél!

A lófej meg felel néki:

– Szép királylány, mi lettél? Édesanyád hogyha látna, gyenge szíve megszakadna! Kihajtsa a rétre, a libák legelnek, ő meg ott bontsa a haját. Pista mán leste, mán ment is, hogy megtépázza, még majd csak szóba kerül vele valahogy. A jány hozzakezd énekelni, hogy:

Fújjál, szellő, gyenge szellő Pista kalapjára,
Vigyd messzi, más határra, hadd fusson utána,
Míg én hajam, aranhajam kibontom és befonom.

Jött is a szél, vitte Pista kalapiját. Má megfogta, oszt mindég elszállt. Hát mire visszagyűtt a kalappal, megfogta, bizon mán a haj szépen be vót fonva. Meghargadott az inas igen! Odament a királyhoz:

– Felséges királyom, én nem engedem ki többet a nyáját!

– Há mér, fiam? – azt mondja.

– Hát ez a jány ördögös! – azt mondja.

– Melyik?

– Hát a libapásztor kisasszony.

– Hát mér vóna ördögös?

– Hát hogyne vóna! Mikor reggel menjünk ki, mán a nagykapu alatt elkezd a mondókáját. Kimenjünk, olyan szelet csináltat, hogy elviszi a kalapom, minden! No, egyet gondol a király: itt valami van. Felötözött inasnak, elbújt a kapusarokba. Hát kérem szépen, hajtsa ki a királykisasszony a libákat, mondja, hogy:

– Jó paripám, mivé lettél!

A lófej meg felel néki:

– Szép királylány, mivé lettél? Édesanyád hogyha látna, gyenge szíve megszakadna!

Hm, nem szól a király semmit, de ment ki a mezőre, úgy, hogy a ján vette észre. Ugyanúgy ez megtörtént ott is. Bontsa ki a haját, Pista megyen lopni, elkezd énekelni, hogy:

Fújjál, szellő, gyenge szellő Pista kalapjára,
Vigyd messzi, más határra, hadd fusson utána,
Míg én hajam, aranhajam kibontom és befonom.

Gyűtt a szél, a király fejéről is majd elvitte a kalapot, elvitte Pistának! A ján megfésülködött, visszajött. Hazamennek, este hívassa ja libapásztorlánt a király.

– Gyere csak be, édes jányom, akarok veled beszélni!

– Tessék, felséges királyom, mit óhajt?

– Hát – azt mondja – mit művelsz te a kapu alatt, meg kint a legelőn?

– Semmit – azt mondja.

– Én hallgattam végig! Mér mondom aztat, hogy: „Szép paripám mivé lettél?”

A lófej meg azt mondja neked, hogy: „Szép királylány, mi lettél? Édesanyád hogyha látna, gyenge szive meghasadna!”

– Jaj, felséges király uram, ezt az egyet nem mondhatom el emberfiának, mer akkor nekem annyi!

– És akkor kint is... A kondás fiúnak a kalapiját mindég elviszi a szél!

– Hát minek akarja kihúzni a hajamat?

– No, ide figyelj, jányom, ha mán nem akarsz elmondani nekem semmit, majd elmondod egy zsákba. Telebeszéled a zsákot, hogy mi van! Senki emberfiának nem mondod el, de a zsákba elmondod!

Hát úgy is vót, varrtak egy nagy zsákot, a jánt beleültették.

– Mondjad!

Hát oszt ő elmondott mindent. Nem embernek mondta, csak a zsákba. A király, királyné meg végighallgatta. Akkor gyűttek rá, hogy ő az igazi királykisasszony.

– No – azt mondja –, igaza vót a jánnak – azt mondja –, mert emberfiának nem mondta el, az igazság kiderült. Hát most – azt mondja –, hogy büntessük a jángyereket? – mán nem a királykisasszonyt.

Hát azt mondja:

– Szöges hordóba befenekeljük, oszt nagy hegytetőről le guríjjuk! – ezt mondta a királyné.

– Hát – azt mondja a király – ez igen erős vóna. No majd megmondja a királykisasszony! Az igazi.

Behívták, oszt megmondták neki. De ott vót a komornyik, a szolgál is, a' álkirályné kisasszony. Igen rítt, hogy ne bántsák. Azt mondja az igazi királykisasszony:

– Ne bántsák, legyen őbelüle is libapásztor királykisasszon! Mint ahogy ő annak tett engem.

Hát osztan úgy is történt. Ő meg osztán az urának valóhoz férjhe' ment, nagy lakodalmat csaptak, maig is élnek, ha meg nem haltak.

A rózsza

7. Egyszer volt, hol nem vót, vót egyszer egy nagyon gazdag kereskedő. Az életében minden jó sikerült, csak sajnos feleségét hamar elvesztette. És három lánya megmaradt. Ment egyszer üzletet kötni megint. Távoli országokba. Szól a lányoknak:

– Édes jányaim, megyek. Amit szívetek-szemetek kíván, azt hozom nektek ajándékba.

Szól a legnagyobbknak:

– Na, te mit kívánsz, mit hozzak?

– Édesapám – azt mondja –, hozzál nekem egy olyan selyemruhát, amilyen még itten senkinek nincsen! Egy karikagyűrű érje át a derekát. Úgy össze lehessen szorítani.

– Hú – azt mondja a kereskedő –, ezt nem kicsi megkeresni! No – mondja a középsőnek –, neked mit hozzak, jányom?

– Édesapám, hozzál nekem egy olyan pár cipőt – azt mondja –, amibe úgy táncolok, hogy még úgy senki! De úgy fényledjen a lábamon, mint a tükör.

– Jól van, édes jányom – a kereskedő felelgette.

Mondja oszt a legkisebbnek:

– No, kislányom, neked meg mit hozzak?

– Édesapám, ne hozz nekem semmit, csak egy gyönyörű szép piros rózsát!

– Jól van, jányom, te kívánsz a legkisebbet, de hozom neked. Kívánságodat teljesítem.

Hát oszt el is indult az öreg kereskedő messzi országokba. Évekig odajárt, sok ügyet elintézet, jól ment az üzletje. Hát osztán gondolt a lányokra is. Meg is szerezte a ruhát, a selyemruhát, amit a karikagyűrű átalér, meg a táncos cipőt is. De piros rózsára nem tanált. „No, nem baj, azt mondja, hát addig megyek, míg nem lelek!” Lelt ő gyönyörűbbnél gyönyörűbb rózsákat: tarkát, fehérét, ezt-azt, de hát a lánya piros rózsát mondott, ő azt visz neki!

Egy évig járt a rózsza után. De nem vót. Vagy hervadt vót – vót piros rózsza is, de mán hervadt vót. Hát kérem szépen, olyan rózsát nem lelt, hogy elhozhatta vóna ja lányának. Hát mán szégyen, gondolta, ahogy megyen haza, hogy azt a drága holmit meg tudta szerezni a két lányának, és a legkisebbnek egy szál rózsával ne tudjon menni. Ment, ment, mendegélt, hát uram teremtem, egy gyönyörű kastély előtt ahogy elmegyen, még annyi piros rózsát, mint ott vót, még életébe ő se látott. Szébbnél szébbek! Fiatalabb, idősebbek, mán ahogy az elvirított.

– Na – azt mondja –, most mán meglettem a magamét!

Bemegy a kapun: senki. Bemegy a házba, hogy kér vagy vesz, úgye. Senki az égvilágon hozzá nem szólt, akkárhogy kiabált, akkármit mondott, nem gyűtt elő. „Hát, azt mondja, nem tudok micsinálni, egy szálát leveszek, oszt elviszem.” Úgy

is tett. Odament a legszebbikhez, oszt leszakította. No, támadt erre olyan szélvihar, hogy szegény kereskedő megfogódzkodott, hogy el ne vigye. De olyan dörgés, hogy még az atombomba se szólt ollyat! És a nagy kiabálás közt:

– Ember, te mit tettel, a rózsámat mért vetted le?!

Elhült a kereskedő: ilyet még nem is tapasztalt, nem is hallott. Hát most kicsináljon? Mondja oszt, hogy:

– Jelentkezz, jóember – azt mondja –, hogy ki vagy! Hát – azt mondja – levetem – azt mondja. – A lányomnak viszem, mer ez vót a kívánsága. De megfizetek érte!

– Meg! – azt mondja. – Akinek viszed, hozd el a feleségemnek! Mer különben haza se megy.

– Ki vagy? – azt mondja. – Hát mutatkozz már be! – azt mondja.

– Hát bemutatkozok!

Jaj, Uristen! Inkább meg se látta vóna: egy csúf szörnyeteg állt meg a kereskedő előtt.

– Én vagyok – azt mondja. – És mostan a rózsát ha leszakítottad, el köll vinned a lányodnak, a lányodat meg idehozod nekem! No de a három közül bármelyiket.

Nem tudott kicsinálni a kereskedő, mán a rózsákat leszakította, megígérte. A bűni ennek olyan ripacsos vót ennek a szörnyetegnek, mint mikor a szalonnát megpirítja az ember. Csúnya vót, fogas, jaj, jaj, a legcsúnyább szörnyeteg vót a földön! Elment oszt nagy búsan a kereskedő, hazament. Mondja neki, a jányának:

– Na, jányok – azt mondja –, meghoztam a selyemruhát, amit – mondta – a karikagyűrű átéri, a tancos cipőt, meg a kisjányomnak a rózsát. De – azt mondja – nagy árat kell fizetnem: egyiketeket elvenné feleségül, aki adta a rózsát. De az az illető egy csúf szörnyeteg, ránézni se lehet! – azt mondja.

Azt mondja a ján:

– Nem nekem hoztal!

Azt mondja a középső:

– Nekem se!

Azt mondja a legkisebb:

– Nekem hozta, édesapám. Majd én elmegyek.

Nem akarta engedni. Nem vót mese, el kellett vinni a kereskedőnek. Bementek szépen a házba – senki nem vót, senki nem szólt –, megölelte a jányát, megcsókolta.

– Majd gondom lesz rád, jányom – azt mondja –, csak legyel te nyugodtan!

– Édesapám, ne féltsen engemet – azt mondja –, majd lesz valami!

Hát a lány ott maradt. Megyen a szobába, megéhezett. Az asztal megterítve előtte. Leült, ett. Minden elpakolódott. Estére elgyűtt, feküdni akart: az ágyat megvették, de senkit nem látott. „Csudálatos, azt mondja, ilyen helyen még nem vótam!” Hát osztán lefeküdt, olyan jóízűt aludt, hogy otthon se aludt még olyan

jóízűt. Reggel felébredt, gyönyörűen virradt az égája, felkel a Nap, ott sétál a kertben, gyönyörű virágok ott mintha susognának neki. Megyen-megyen, senki nem vót. Hát eltelt egy hát is mán úgy. Azt mondja egyszer:

– Jó Istenem – azt mondja –, de szép itt minden, csak egy baj van: senki nem szól hozzám. Pedig de szívesen beszélnék bárkivel! Még amit apám mondott, avval a szörnyel is.

– Jól van, édes jányom – azt mondja egy hang. – Beszélhessünk.

Hát vót kivel beszélgetni. Egy férfihang vót. De nem is öreg, nem is oly csúnya. A jánnak igen kedves vót a hangja. Igen jól elbeszélgettek együtt erről-arról, amarról, hát még a fiatalságról is, és a többi. Hát mán elmúlt megint egy hét, de a hang nem jelentkezett meg. Egyszer osztán mondja a lány, hogy:

– Hát mán – azt mondja – tudnám, hogy kivel beszélek – azt mondja –, mutasd meg magadat!

– Nem mutatom meg – azt mondja –, mert itt hagyol!

– Dehogy hagylak!

Annyira-mennyire, hogy még... hát a szörny vót. Hát mikor meglátta a gazdag kereskedő lánya, hát nem ijedt meg, de azért egy kicsit megborzongott.

– Nem baj! – azt mondja. – Csúnya vagy, de kedves vagy.

Úgyhogy az gyűtt ki a dologból, hogy mán egy hét múlva kéz a kézbe sétáltak a kertbe. Igen jó vót a szörny hozzá. Nem bántotta, a kedvit kereste a láncának. Hát telt-múlt az idő, úgy megszokták egymást, hogy má egymás nélkül csak aludni tudtak. Egyszer osztán a jány ahogy reggel kimegy sétálni, híre-hamva sincs a szörnynek. Kiabál, keresi: nincs. Nincs, oszt nincs.

– Hát hova lettel? – azt mondja.

Nincs. Keresi a rózsák között: hát meglelte. Ott vót kímúlva. Megfogja, megrizza, dörcsöli: meg se mozdul. A szeme kifordulva, ajaj... Hát azt mondja: „Mán ő meghalt... De, azt mondja, amér oly jó vót hozzám, „na, ah, megcsókolom!” És a lány a szájára tette a száját, és megcsókolta.

Hühühü, még olyan zeneszó, mint ebbe a pillanatba történt! Szólt a zene, táncoltak a párok, felugrik a szörny – nem vót ő szörny, egy gyönyörű szép királyfi vót.

– Aranyos jányom – azt mondja –, egy boszorkán elátkozott – azt mondja –, hogy ilyen szörny legyek, míg egy szép jány jószántából meg nem csókol. Te megtetted – azt mondja –, most mán én a tied vagyok! Te meg az enyém.

Mindján hozatta a királyfi a hintót, felültek, hazamentek az apjukhoz. Jaj, mikor az apjuk megtudta, vót nagy öröm! Hát mikor a két jány, vót nagy bánat! Hogy mért nem ők lettek ilyen szerencsések. Nagy lakodalmat csaptak, most is élnek, ha meg nem haltak.

8. Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy asszony. Annak volt egy lánya. Hőj, az a lány igen lusta volt. Volt egy embőr is, az özvegy lett annak volt egy lánya – aranyos lánya volt. Azt mondja az asszony az embőrnek:

– Hallod-e – azt mondja –, hát mit kínlódjunk mink itt magunk külön-külön, álljunk össze! A két jány meglesz együtt, ne, oszt csak jobban boldogulunk. Ne félj, a te jányod is tejbe-vajba fog fürödni az én kezem alatt!

Hát jól van, az ember ráállt, hát azér az asszonyi kéz hiányzik a házból. Összeálltak. Hm, az ember jányának de jól ment sora. Meg a magaénak is. Hát telt-múlt az idő. De nem tartott ez a boldogság oly sokáig: bizon az asszonka a mostohalányával kezdett egy csöppet mindig keményebben bánni. Azt mondja egyszer az asszony:

– Ide figyelj, jányom – a mostohájának mondta –, elmégy az erdőre, itt ez a kosárka! Oszt telehozod nekem földieperrel!

Hm, de mikor mondta ezt? Mikor fél méteres hó volt, vagy egy méteres hó esett! Hogy eper hozzon a kosárba!

Hát a lánka szót fogadott. Adott rá olyan rissz-rossz ruhákat, hogy majd megfagy az erdőben, gondolta ja mostoha. Egy szelet kenyéret betett a kosárkába, avval:

– No, enidj Isten hírével!

Elment a jánka. Kimegy az erdőre, fúj a szél, esik a hó, és egy szál hideget nem érzett abba a rossz ruhába. Ahogy megyen, mit lát, mit nem, mint egy kis házikót.

– Hát – azt mondja – bemegyek, legalább – azt mondja – megeszem a kenyérkém – azt mondja –, osztán megpihenek egy csöppet, oszt majd elmegyek eper keresni! Hát hol van most a hó alatt eper?

Bekopogtat szépen. Bement, köszönt, hogy:

– Jó napot!

Hát három manó lakott a házikóba.

– Mit keresel itt, kisjányom? – mondja neki a legöregebb manó.

– Hát – azt mondja – a mostohám elküldött, hogy eper vigyek evvel a kosárral, mer ha nem, nagy baj lesz! – azt mondja. Mondom: elfáradtam, meg van egy kis kenyérem, megeszem, osztan megkeresem, hátha lelek.

Evvel leült a masina széléhez – igen jó meleg volt –, oszt hozzákezdett filatozni. Azt mondja a manó:

– Adjál nekünk is abból a kis kenyérkéből! Mink is éhesek vagyunk.

A jánka eltörte négyfele a kenyért, és szétosztotta a három manónak, meg magának is a legkisebbet hagyta. Megették jóízűen. A jánka megmelegedett, megpihent. Azt mondja neki az egyik manó:

– Ide figyelj, jányom, ott a söprű a sarokba, fogjad! Söpörd el a ház előtt a havat!

Hát úgy is volt. A ján fogta a söprűt, kiment, elsöpörte: Úristen, még annyi epret, mint ott volt a hó alatt!

– Jaj – azt mondja a manóknak –, manócskák, hát – azt mondja – hol terem itt ennyi?

– Szedd meg a kosarad, ami belefér!

Meg is szedte. Még le se szedte mindet. Megfűtözött még egyszer, oszt megköszönte a manóknak a jóságokat, oszt elment szépen, elindult haza.

Hát ahogy elhagyja ja kis házikót a lánka, azt mondja a legnagyobb:

– Manótársak, mivel ajándékozzuk meg ezt a jánt? – azt mondja. – Mer szófogadó is, jószívű is, rendes is.

– Hókuszpókusz, én azt kívánom – azt mondja az idősebb –, hogy minden nap szebb legyen!

– Hókuszpókusz – azt mondja a másik –, én meg azt kívánom, ha megszólal, egy aranpénz essen ki a szájából!

– Hókuszpókusz, én meg azt kívánom – mondja a harmadik –, hogy a király vegye el feleségül!

A jány ezt nem tudta. Hazament. Mondja hogy:

– Jó estét!

Néznek rá, hogy hát hazajött. De mán egy aranpénz kiesett a szájából. Néz a mostohája, néz a jánya, meg még az apja is.

– Hát te? Mi esett ki a szádból?

– Én nem tudom – oszt esett a másik.

– Hát hol jártál?

– Az erdőbe. Itt az eper, egyék meg! – a pénz meg pereg a szájából, az aranpénz.

Jaj, Jóisten! Hát kérem szépen, beszélgettek a jánnal; annyi aranpénz kipergett mán a száján, hogy mán hirtelen azt se tudták, hogy mennyi.

– Hőj – azt mondja a gonosz vénasszony, a mostohája –, látod-e, jányom, hónap te mégyl!

Na oszt felötöztette a jányát. De úgy, hogy még a leghidegebbe se fázhatott volna még a körme se. A kosarat a karjára, egy szelet kenyéret beletettek, a vénasszony, oszt elment. Ment, ment, mendegélt. Hát meg is lelte a manók házat. No, ő nem kopogtatott: durr-durr, majd megfagyott, oszt látta, hogy füstöl a kémény. Durr-durr, be az ajtót, benígta, bement. Leült a masina mellé, igen fűtözött.

– Huhuhú, úgy fázok! – azt mondja.

Hát kérem szépen, mikor kezdett egy csöppet megmelegedni, előveszi a kenyéret, oszt eszi. Azt mondja az egyik manó:

– Hát adjál nekünk is, kisjány, egy kis kenyeret – azt mondja –, mer éhessek vagyunk!

– Füljatek meg éhen – azt mondja –, egyetek havat! Nekem is keves, nem adok semmit!

Nem is adott. A három manó nem szólt semmit.

– Hát oszt hol jársz, mit akarsz ebbe a hideg téli napon?

– Epret – azt mondja. – Epret akarok hazavinni!

– Fogd, ott van a söprű a sarokba, söpörd el a havat az udvaron!

– Söpörjétek el magatoknak! Hát bolondnak néztek tik engem, hogy szolgának fogtok tartani? Nem söpröm!

Bevágta az ajtót, indíts haza! Az Isten hidege majd megvette, úgy fázott. Ment, mint a... hogy csak bírt. Azt mondja az öreg manó:

– No, manócskák – azt mondja –, mivel ajándékozzuk meg ezt a jó jánt?

– Hókuszpókusz, én azt kívánom, hogy minden nap csúnyább legyen! – mondja az első.

Mondja a második:

– Hókuszpókusz, én meg azt kívánom, ha megszólal, mindig egy béka essen ki a szájából, ugorjon ki a szájából!

– Hókuszpókusz – mondja a harmadik –, én meg azt kívánom, hogy szörnyű halálunk a halálával haljon meg!

A ján hazament, majd megfagyott. Vohh, berúgja az ajtót:

– Jó estét! – puff, egy nagy béka kiugrik a szájából.

Néznek: hűjjuj!... Elmondta, hogy hogy járt: a békák meg csak ugrálnak a szájából. Alig győzték kihajingálni őket. Hát oszt nem merték már megszólítani, hogy ne legyen bajok.

Szépen kitavaszkodott. A jánka, az ember lánya minden nap szebb lett. Az arany mindig esett a szájából. Ez meg minden nap csúnyább lett; ha megszólalt, a béka mindig kiugrott a szájából. Ajajaj! Hát kérem szépen, elgyűtt a nyár. Gyönyörű szép lánynak fejlődött a másik. Az ember lánya. A király éppen arra, a királyfi arra kocsikázott. Hát meglátta, még ilyen szép lányt nem látott.

– Jó napot, lányom!

– Jó napot, király uram! – azt mondja. – Hol jár erre? – az aran meg esik ki a szájából, ahogy mondja.

„Hej, azt mondja a királyfi, na, hát még ilyen szép jánt nem láttam! És nem bánom, de felségül veszem!” Hazament, megmondta az apjának: itt és itt egy olyan szép jánnal tanálkozott, hogy csak az ásó, kapa, nagyharang válassza el őket.

– Jól van, édes fiam, ha neked tetszik, szereted, vedd feleségül! Apai áldásom adom és beleegyezésem.

El is mentek a jányér. De bizony a mostohája ő is ment. Meg a jánt is vitte, a saját jányát. Hát kérem szépen, a lakodalmom nem aznap vót még mindjárt, egy

csöppet elhalasztották. Mondja ja vénasszon: majd ő gondját viseli a jányoknak, mer az az ő jánya, a mostohájánya. Jó van. Hát kicsinált: a jánt, akit a király választott magának, a királyfi, hazavitte, benyomta az ágyba:

– Megfojtalak, megöllek – azt mondja –, ha csendbe nem leszel! Így megmaradhatol, de viszont az én jányom lesz a király felesége!

Nem mert a jány semmit szólni.

– Jól van, legyen!

Hát osztán a jányát betette az ágyba, hogy beteg. De a lelkére kötötte a jányának, hogy meg ne szólaljon, hogy béka nehoj ugorjon.

– Jaj, jaj – azt mondja a királyfi, egyszer benéz –, ott van az ágyba! Mán igen csúnya lett a menyasszonyjelöltem! – mer minden nap csúnyább lett.

– Hát hogye, édes fiam – azt mondja az asszony, ilyen lázba feküdni elcsúfítja az embert. Majd helyregyűn ő!

Hát kérem szépen, telnek az idők, múlnak, de nem hogy alakult vóna, hanem mindig csúnyább vót. Hát hogy-hogynem, a királyfi arra lovagolt valahogy. A jánka, a szép lány otthon vót, kimegyen az utcára, hát lássa, hogy gyűn a királyfi, a jövődő férje. Hát osztán a királyfinak annak elpanaszolta, hogy hogy járt.

– Na, ne félj semmit, kedvesem! – azt mondja. – Majd – azt mondja – én intézkedek!

Hazamentek. A jánt otthagya, a szép jánt, a feleségének valót, ő meg hazament. Mondja az anyósának:

– Hej – azt mondja –, olyan jó kedvem van, hogy tán hónap meg is tartsuk az esküvőt!

– No, az jó lesz! – azt mondja akkor.

– Hát – azt mondja – mit érdemel az a bűnös, aki a másikat kihúzza az ágyból, oszt a magáét teszi bele? Mondja anyósom, lesz anyósom!

– Hát mit? – azt mondja. – Szeges hordóba betenni, legurítani a hegyről!

– Na, akkor magadra mondtál most ítéletet! – azt mondja.

Hát oszt így beteljesedett a három manó kívánsága, vagyis amit ők adtak, hogy a csúnya jány szörnyű halálával haljon meg, ő meg a királynak legyen a felesége. Úgy is vót. Beszögeltek a hordóba – jaj, szörnyű halál lehetett az valamikor! –, fel a hegytetőre, legurították. Hát mire leért a hordó, élet nem vót az illetőbe. Így halt meg a gonosz jány. Meg az anyja. A királykisasszonnyal a királyfi csapott olyan lakodalmat, hogy maig is élnek, ha meg nem haltak. Így vót a három manó jókívánsága.

9. Vót egyszer egy nagy hegy. Annak a nagy hegynek vót kilencvenkilenc apró hegye. Minden hegyen vót kilencvenkilenc fa. Minden fának vót kilencvenkilenc ága. Minden ágon lógott kilencvenkilenc szoknya. Minden szoknyának vót kilencvenkilenc ráncsa. És minden ráncsa vót kilencvenkilenc bolha. Aki a mesét most meghallgassa, és majd ezt tovább nem adja, annak az a sok bolha szoknyástól együtt hulljon a nyakába!

Hát kérem szépen, azon a hegyen oszt túl élt egy király. Kimennek vadászni: egy nagy pocsolya akadt az útjukba. Az útjukba ahogy akadt a pocsolya, egy nyúl habuszkolt benne. No, mindjárt nekimentek a kutyák, a nyúl ottmaradt, a kutyák eltűntek az iszapba. Hű, a király a kutyafalkáját rettentően sajnálta – vadászkutyák vótak mind! Szólt a szolgáltnak:

– Vedret! Kimérni! Mi lett a kutyákkal?

Hát oszt hoztak vedreket, nekiállt a sok szolga, kimérték az összes vizet vagy iszapot a gödörből. Hát kérem szépen, a gödör alján vót egy szürke ember. A király megfogatta. Megfogták az embert. Hazavitték. Csináltak egy vasketrecet, és abba bezárták. Kítették a palota elibe, és a világ csudájára járt. Olyan szakállas vót ne, hogy majdnem a térgyét verte. Zöld ember vót, de ő semmit nem szólt, csak nézett, bámult.

Hát telt-múlt az idő, má megszokták oszt ezt a zöld emberkét. A király meg a felesége valahova elmentek. Egyedül a fiók maradt otthon. Aranyos fiú vót. Elkezdett laptázni. Ahogy ott laptázott, laptázott, hogy-hogynem, a szép kis laptá beleesett a vademberhe – mer vadembernek hitták ezt a zöld embert. A vademberhez.

– Hallod-e, vadember – azt mondja neki a fiú –, add ide a laptám!

– Hm, odadom – azt mondja –, de akkor nyisd ki a ketrecajtót!

– Nem tudom kinyitni, mert nem tudom, hol a kulcs.

– Nem-e? Megmondom én neked, hogy hol van! Eridj be az anyád szobájába, emeld föl a fejpárnáját, és a párna alatt van a ketrecnek a kulcsa!

Bemege a fiú: ténleg úgy vót, ahogy a vadember megmondta neki, kivitte a kücsöt, kinyitotta az ajtót, a vadember kigyűtt. Odadta neki a laptát.

– Hőj, ne menj el, vadember – azt mondja; mer el akart menni. –, mer akkor az anyám megver, meg az apám!

– No, hogy ne verjen meg – azt mondja –, elviszlek téged is!

Megkapta az inast, vállára kapta, hujjúj, elszaladt vele. Bele a nagy erdőségbe! Hát hazagyün a király meg a felesége, lássák, hogy a vadember oda, az ajtó nyitva, a fiú sehol. Keresik, tűvé tették az egész várost, az egész környéket, de bizony nem akadtak se a vademberre, se a fiúkra. Hát ugyan hova lettek? Hát hova? Elszaladt a vadember a nagyerdőbe. A nagyerdőbe vót egy csöpp tisztás, ott vót egy kis tó. Letette a tó mellé:

– No, fiam – azt mondja –, itt leszell. Ha valami kell vagy hiba van, csak annyit kiált, hogy: „Halló, Vas Jancsi!” A többi majd meglátod.

A vadember elment. De még megmondta neki:

– Úgy vigyázz, hogy ezt a tót vigyázod, hogy fel ne zavarodjon! – mer aranvíz vót benne. – Ha felzavarod – azt mondja –, bajok lesznek!

Hát, a vadember elment, a fiú leült a tó mellé, oszt ott ült. Ahogy ott ül, ül, hogy-hogynem, úgy megviszkett az ujjá, megbizsergett, hogy belelükte a vízbe az ujját. Nem történt ebből semmi, csak annyi, hogy aranyos lett az ujjá. No, este a vadember meggyűtt.

– No, hallod, fiú, mi van?

– Nincs semmi újság – azt mondja.

A kezét persze hátrattette, hogy ne lássa meg, hogy aranyos az ujjá. Azt mondja:

– Ne dugd, jó gyerek – azt mondja. – Tudom úgy is, hogy bemártottad az aranvízbe ja ujjadat. Aranyos lett az ujjad. Máskor vigyázz, mert – azt mondja – még két próbád van! És ha nem teljesíted, akkor bajok lesznek!

Másnapra elment a vadember megint; a gyerek ott ül a tónál. Hogy-hogynem, egy hajszála leesett, lefújta a szél. A tó meg felzavarodott. Belényült, kikapta. A tó tiszta lett, de a keze meg aranyos lett. Este meggyün megint a kis ember:

– No, mi újság – azt mondja –, gyerek?

– Nincs semmi.

– Mit nincs semmi? Aranyos lett a kezéd, belemártottad a kezedet a vízbe – azt mondja. – Még egy van, de akkor még – azt mondja világgá!

Hát oszt ült. Jaj, de vigyázott, Úristen! Egyszer hogy-hogynem, a derekába olyan fájás gyűtt, hogy hanyatt hajította magát. Hát bizony hanyatt. De az összes haja mind bele a vízbe! Aranyos lett teljesen az összes haja. Aranahajú királyfi lett belőle. Hát nem baj. Feltette a sapkáját, gyün a csöpp ember.

– No, ide figyelj – azt mondja –, tudom már én, hogy mi újság: aranyos lett a hajad, nem tartottad be az ígéretedet, most már mehetsz világgá! De ha valami bajod lesz, csak gyere ki az erdőbe, oszt kiáltd el magad, hogy: Hahó, Vas Jancsi!

Mese nem vót, a kis ember elment ő meg maradt. Most kicsináljon? Nem értett ő se vadászathoz... „Ah, megyek valahova, majd csak tanálok valakit!” Úgy is vót, jól mondta. Ahol kutya ugat, kakas kukorikul, ott falu is van. Hát ezt mind meghallotta. Elment a zajra. Hát a király városába ért be. Hát a királynál meg éppen kerestek egy inaskát, aki ilyen hamut kihordja, meg kukutaskodik, satöbbi, satöbbi. Ő osztán ott lett szolga. Nem vót baja, enivalója vót. Kezét mindig eldugta – a bal kezét, mert a bal keze vót így, a haját meg, sapkát hordott, nem tudták, hogy ő aranahajú. Oszt ott dőgozott, ott ett. Hanem vót a királynak egy huncut jánkája – jaj, de huncut vót! Igen tetszett neki ez a fiúcska. Osztán hogy-hogynem, megleste, hogy aranyos az ujjá. Mondja oszt neki, a fiúnak:

– Ide figyelj – azt mondja –, mér van kesztyű a kezeden?

– Hát felséges királykisasszony – azt mondja –, nem azért, hogy fázik, csúnya seb van az ujjamon – azt mondja –, oszt nem akarom, hogy lássák.

– No, vigyázz – azt mondja –, mer kapoll!

No, hiszen ment tovább. Ő ott csinálgatta, a ján mindig leste. Hát bizon leste, mer reggel, mikor felkelt a fiú, a sapka éccaka nem vót a fején, oszt kiállt az ablakba: olyan csillogás, olyan villogás támadt, hogy elaludt, a haja ne, hogy a királykisasszon mindig felébredt, oszt megleste, hogy a fiúnak olyan aranyos a haja. Megin behívassa fiút:

– Hallod-e – azt mondja –, mér van sapka a fejedén?

– Jaj, jaj, felséges királykisasszony, azért van, csúnya seb van a fejemen – azt mondja –, oszt nem akarom, hogy meglássa.

– No, vedd le a sapkád!

– Nem veszem.

– Nem-e? – odaugrott a királykisasszon, lekapta. – No, te aranyos hajú fiú, régen figyellek már téged! – azt mondja.

– Ide figyelj, én mostan eljegyezlek. Majd megmondok apámnak, hogy a kuktat nekem adja férjül. Neked ki az apád?

Hát nem akarta mondani a királyfi, hogy neki is király. Azt mondja:

– Vas Jancsi.

– Akkor eridj, oszt keresd meg Vas Jancsit! Oszt mondd meg, hogy hozzád akarok menni feleségül!

Hát mit csináljon a királyfi: parancs is, meg nem is vót ellentéte. Kimegy az erdőre, elkiáltsa magát:

– Hahó, Vas Jancsi!

– No, mondjad, mit akarsz? – azt mondja, oszt a kis öreg szakállas vadember eleibe ugrott.

– Ez a helyzet: a királykisasszont el kell venni feleségül – azt mondja.

– Semmi kifogásom – azt mondja. – Mit adjak?

– A beleegyezéset – mondja neki a királyfi.

– Jól van. Bele vagyok egyezve.

Hát oszten visszament. A királyfi mondta a királykisasszonnak, hogy bele van egyezve. A királykisasszon megmondta az apjának: ő szereti ezt az aran hajú fiút, adja hozzá feleségül!

– Jól van, jányom – azt mondja. – Nem vagyok én a jónak az elrontója.

Hát oszt megtartották az esküvőt. Igen nagyot csináltak, nagy lakodalmat. Közbe a fiú megmondta, hogy ő kicsoda. A király elküldött az apjáért és az anyjáért, és őt is elhozták a lakodalomba. Hej, örült a fiúnak az apja meg az anyja, hogy csak nem halt meg a fiú; hogy eltűnt, most meg gyönyörű szép királyjánt vesz feleségül. Ertek-ittak, mulattak. Ahogy legjobban mulatnak, följárul az ajtó, egy hatalmas nagy derék király bevonul rajta kíséretével együtt. Köszönnek:

– Jó napot! – azt mondja. – Tudod-e, ki vagyok én? – azt mondja a király a királyfinak.

– Hát ha megmondja, felséges királyom.

– Vedd tudomásul, hogy én vagyok Vas Jancsi! Engem elátkoztak, hogy egy szürke ember lettem – azt mondja. – Te szabadítottál meg – azt mondja –, most már az én királyságom is neked adom!

Jaj, három királysággal kicsinált az oszt! Ettek-ittak, mulattak. Bizony mink is, ha ott vagyunk, milyen jól mulattunk vóna. Még maig is élnek, ha meg nem haltak.

Erős János

10. Egyszer vót, hol nem vót, vót a világon egy asszonka. A férje régen meghalt, maradt egy kamasz fia. Jaj, de igen lusta vót. Éjjel-nappal csak feküdt, csak nézett. Na meg enni, azt tudott! Megette még a falevél is! Egyszer hogy ott fekszik, nagy zsinatot hall a szomszédba. Csak zsinatolnak, csak zsinatolnak.

– Anyám – azt mondja –, mi ez a nagy zsinat?

– Hó, te lusta, mit érdekel az téged! Hát a szomszédba építkeznek, nem tudod? A tetőt rakják, oszt nem bírják, abba nyögnek annyira.

János nem szólt semmit, kiment.

– Hát mit kinlódnak itt? – azt mondja. – Na, félre mindenki!

Fogta, fél kézzel rakta fel a gerendákat, oszt mindent. Az emberek csak néztek.

– Hát – azt mondja – ezen is nyögni kell? Hát ez a legkönnyebb!

No, vót oszt neki munkája! Akkárhova erős munkára kellett, csak Jánost hívták. Hej, örült már akkor az anyja! Má nem is lusta, má van pénz. Hát kérem szépen, a bírónak meg a filébe ment, hogy hát milyen erős ez a János. Elhívatta, oszt mondja neki:

– János – azt mondja –, van egy juhnyájam, elgyüssz-e pásztornak?

– Hát – azt mondja – mér ne mennék! Oszt mi lesz a fizetés?

– Há mi vóna – azt mondja a bíró –, aki megharagszik egymásra, aki haragszik, annak az orrát kell felfriccskázni. Ha én haragszok meg, te fricskázod meg az én orromat, ha te haragszol meg, én fricskázom meg. Ez a fizetés.

– Jól van – azt mondja János.

– De – azt mondja – azt megmondok, hogy a legelő, ahova kijár, tiszta cserjés. Örökdedés közbe ki kell takarítani, pucolni.

– Jól van – azt mondja János.

Hát másnap reggel ment ki János, hajtsa a juhcskákat, a bíró meg bepakol neki Hújúj, szalonna, kenyér.

– Ez igen! – azt mondja János.

De annyi vót, hogy alig bírta megenni, de megette. Úgy jóllakott, hogy bizony nem csinált ő semmit. Másnap se, harmadnap se, egy hétig ez így ment. Egy hét múlva bontsa János az elemőzsiáját, hát bizony nincs abba még egy penészes kenyér se. Nem szólt ő semmit. Így ment egy hétig. „Eh, fogok én itt vacakolni!” – megkapott egy báránt, levágta, nyúzott ki rózsét, megsütötte, megette. Hát ez így ment egy darabig. Azt mondja Jánosnak a bíró:

– János fiam, fogy-e az a cserjés?

– Hát csak úgy, mint a juhok – azt mondja.

Nem értette a bíró, hogy mire mondja. Ment tovább. Elément. De egy báránt minden nap János megsütött. Megette. Be is ment. Hát ember, mán a fele is odavót! Mán hosszú ideje őrizte.

– Hogy áll – azt mondja – a cserjés?

– Hát amit még – azt mondja – ki nem szedtem, áll.

– Hát – azt mondja – pucold ki, fiam! – azt mondja.

– No, mi az, tán haragszik a bíró úr? – azt mondja. – Azér hogy a fél nyáj juhok megettem?

– Meg?

– Még haragszik?

– Dehogy haragszok, fiam, dehogy!

– Hát nem küdd az asszonyér?

– Bion, nem – azt mondja.

– És te nem haragszol?

– Mér haragudnák – azt mondja –, van nekem mit enni a nyájból.

Kapta oszt János, nekiállt, nem kellett neki fejsze, kihúzta tövestül az egészet, amit kellett. Egy nap megcsinálta. Összerakta, hadd száradjon. Hát kérem szépen, a bárány fogyott, mer a kaja megin nem ment. Csak kimegy a bíró: hát mit lát, mit nem, hogy hát a cserjés ki van irtva, de viszont a juhnyáj is meg van irtva.

– No, ide figyelj – azt mondja neki –, hát ez nem mehet így!

– Bizon nem! – azt mondja. – Haragszik a bíró úr, hogy nem küdd a felesége kosztot?

– Dehogy haragszok!

De mán akkor félt a bíró, hogy ez az erős fiú felfricskázza az orrát, mer látta, hogy erős – hát kinyúzta az összes fát, nem fejszével, tövistül. Hát akkor ő mehet a föld alá deszkát árulni! Egyet gondolt osztán az öreg. Azt mondja:

– Ide figyelj, János – azt mondja. – van az erdőbe egy bátyád neked. A disznókat őrzí. Eridj, vigyel neki tiszta ruhát, meg egy kis elemőzsiát. Oszt a disznót meg hajtsd haza!

Nem vót ott disznó, de rengeteg vaddisznó vót. Kiment János, rá is akadt a vaddisznónyájra. Meg egy nagy barnamedvére. A medve meg a disznókat keringette, hogy majd egyet elkaphasson. János a hátába került, oszt:

– Hallod-e, Miklós bátya – azt mondja –, itt van a tiszta ruha meg a jó cipő, egye meg! Ótözzön fell!

– Brau, brau – azt mondja a medve.

Fölemeli a mancsát, hogy majd Jánosnak lehajint egyet, meg megharapja vagy megeszi. Megkapja János a mancsát, megrázta úgy a medvét, hogy a medve azt se tudta, hogy mi van.

– Na, gyerünk, hajtsuk a nyáját!

Hát a nyájból még nekifordult egy nagy kan. Megkapott János egy dorongot, úgy megvágta, hogy egyből fölfordult.

– Hát – azt mondja –, itt nem hagyjuk! Hazavigyük a bíró úrnak, mert mind, ha híja lesz?

Szépen osztan odanyomta a medvének a hóna alá:

– No, vigyázz rá! – azt mondja. – Majd így összeterelem a nyáját, oszt menjünk befele!

Össze is terelte, hajtotta be – de mán a disznót meg a medve megette. Pahl – megfogta a filét.

– Gyere utánam, hát ilyen pásztorembert ki látott már!

Jaj, a bíró kétségbeesett, mikor ezt a nagy marha nyáj vaddisznót egy medvével bevisz neki János.

– Hát ez mi? – azt mondja.

– Hát mi vóna? Megletem a nyáját, de milyen ember az a Miska bácsi – azt mondja –, a bátyja! Adok neki enni, nem kell, odadom neki a disznót, hogy agyoncsaptam, hogy hozza haza, azt meg megette! Én nem tartanám itt!

– Jaj, fiam – azt mondja –, zavarod el innen, nekem se kell!

Őrült a bíró, hogy elzavarta. Hát evvel a sok disznóval most micsináljon?

– Tudod mit, János – azt mondja –, levágjuk! Hadd egyen a falunép is, ha mán a pásztor elment. Szétosszjuk a falunak.

Hát mire kivirradt, mán a rengeteg vaddisznó mind meg vót ölve. Erős János ott perzselte őket. Felébred a bíró: lássa.

– Hm, bíró úr – azt mondja –, baj van!

– Hát mi, Jánoskám?

– Hát elfogyott a szalmám.

– Eridj, kérj a jegyző úrtól! Ad ő! – azt mondja.

Beszél a jegyzőnek – még aludt:

– Jegyző úr, a bíró úr azt mondta, hogy egy kis szalmát adjon, mer a disznókat perzsellem, oszt má elfogyott az övél!

– Vigyed János, amennyit elbírsz! – azt mondja.

– Jól van.

Odament. Hát ugye szép kazlakba vótak rakva ja, körülérte, vitte az egész kazlat. Hát vitte vóna, de ott vót a csűr előtte. Nem tudta tovább vinni ő. Letette, eltette a csürt onnan, vissza a szalmát, átvitte a csürt, helyére tette, elvitte.

Megperzselt. No, vót a falunak hús meg hús! Igen jóllaktak. Éltették Erős Jánost, hogy ő osztan a rendes fiú, ellássa a falut kicsivel és naggyal, nagyobb hússal. Azt mondja a bíró:

– No, ide figyeljete, jutalmat kap, aki holnap reggel egy szeker fával leghamarabb beér az udvaromba!

Jól van. A cselédek, még nem is pitymallott, mán fogták az ökröt, mentek. János feküdt a vállú, a jászoly fele. Elment mindenki. Azt mondja neki a szolgáló:

– Te nem mégy?

– Majd megyek – azt mondja.

– Hát nem leszel első, nem kapod meg a jutalmat!

– Majd meglássuk.

Hát oszt felébred. De a bírónak vót szemes ján, az mán, mán mindig Jánoson tartotta a szemét. Hát kiment az erdőre. Befogta az ökröket, kiment. Mán a cselédek, mán vót, aki félig megrakta a szekeret, vágta, fűrészelték a fát, rakták a szekeret. János meg eléjébe fordult. Üresen. Nem vágott ő egy darabot se: kapta tövestül, nyúzta, szaggatta, törte ki. Rakott olyan szekerral, hogy az úton még a kutya se tudott elmenni, olyan nagy szekerral rakott. Hm, az ökröcskéket meg elengedte legelni, addig míg ő megrakodik.

Megyen az ökrökér, az ökröknek híre-hamva se vót, négy medve megölte a négy ökört, oszt ott rágták. Még a csontjai vótak mán csak. „Hú, most mit fogok be?” Rakta kettesével a medvéket! Amelyik el akart menni, kapott egy filest, befogta a négy medvét. Megszólja őket – nem bírták. Hát egy morgást hallott. Visszament: hát még két farkas ott veszekedett a csonton. Filen kapta őket is, oszt a négy medve elibe fogta. Vohh, mikor végigvág, nem ostornal, egy jó darab suhanggal, megindult a négy medve meg a két farkas. Ácsi, fel a tetejébe – hát a többiek nem tudtak tüle elmenni. Mer az utat elfogta. Hát ahogy így mennek nagy sebesen, egyszer hogy-hogynem, egy ördög odakerült. Nagy vaspálca nála, oszt a kerekbe elkezd dőfődni.

– Hallod-e, ördög – azt mondja neki Erős János –, velem ne viccelj – azt mondja –, mer ha letörnek a kerek, hazáig te fogod fogni!

Az ördög csak nevetett. Alig hogy kimondja, püff, kitört a küllő, összerogyott a szeker alulja, a súly is megvót. Megállt a négy medve meg a két farkas.

– Na, ördög, nem megmondtam? Na, megfogni a tengelyt, fölemelni!

– Hmhm, de az mán az nem!

– Nem?

Megfogta Erős János a filét, odavezette.

– Na, fölemelni!

Megfogta az ördögnek a farkát, jól mecsavarta. Föl is emelte mán ő akkor egybül. Közé vágott János: haza! Hát mentek. Hát mán a bíró meg kíváncsi vót, hogy hát mán dél lesz, oszt még senki nem jelentkezik – mi van az erdőbe?

Felment a toronba, belenéz a kukkerba: hát lássa, hogy gyün János, Erős János. Négy medve, két farkas meg egy ördög. Na, szólt mindján le, hogy csukják be a kaput, be ne engedjék! Alig hogy becsukik a kaput, betámolygassák, mán meg is érkeztek. Mindenki menekült még a tájról is.

– Hallja-e, bíró úr – azt mondja –, maga haragszik – azt mondja –, hogy becsukta az ajtót?

– Dehogy haragszik, János, dehogy – azt mondja –, nem tudom, melyik szolgám csinálta! – azt mondja. – Hát most mit akarsz evvel a négy medvével meg két farkassal meg egy ördöggel?

– Azt, hogy én hoztam haza leghamarabb a fát. Na, kinyissa a kaput vagy nem? Fogd meg, ördög, a szeker farát!

Megfogta a szeker farát az ördög, ő meg az elejét, áthajintották a kapun. Hát kérem szépen, a fa úgy összetört a nagy eséstül, hogy nem is kellett vágni, mán vihették a szolgák a tűzre. Hát jól van, a bíró mérgelt.

– Bíró úr, maga haragszik?

– Nem haragszik én egy kicsit – azt mondja.

– No, akkor majd egy kicsit elkezdem fricskázni az orrát!

A ján hozzákezdte, egyszer megcélozta.

– Hej – azt mondja –, eltanáltál!

Azt mondja a ján:

– Tudod mit, János: ásó, kapa, nagyharang válasszon el bennünket!

– Én nem bánom – azt mondja. – Csak a bíró úr mit szól?

– Semmi köze hozzá! – azt mondja.

Hát jelent ki a bíró: kiűtött az országba a háború. Megtámadták az országot. Minden épkezláb embernek meg kell jelenni a háborúba. János azt mondja:

– Nekem is?

– Hát bizony! – azt mondja a bíró; mert örült, hogy megszabadul Jancsától.

Na, adott neki egy kis kondért, egy kis puliszkasztet.

– Eridj, fiam – azt mondja –, egyel, oszt harcolj bátran!

Hát úgy is vót, János elment. Hát kiért a csatamezőre, béke vót, senki nem harcolt. Ellenfél ott, itt az ő csatárjok, ő meg beült a közepébe, a senki földjére. Rakott egy nagy tüzet, hozzákezdett főzni. Hm, az ellenség megállt: mi ez? – azt mondja. Megsérti a jogszabályt, hogy még tüzet rak, meg csúfságra itt eszik? Püff, paff – odaveretnek az ágyúval.

– Hallod-e, Jancsi! – azt mondja, elkiabálja magát Jancsi. – Ne nagyon piszkáljatok, mert itt emberek vannak, ha eltalálok, akkor – azt mondja –, hiba lesz!

Alig mondja ki, a kondért is elvitte az ágyúgolyó, úgy kilőtték. No, megállj! Felugrik Jancsi, át a más oldalba! Felkapja az ágyút – hát ugye akkor még nem ez az ágyú vót, mint mosten. Püff-paff, mind elzavarta az ellenséget! Azok úgy elmentek, hogy még a tizedik határon is túszaladtak. Hát megörült a király, győzött a csapata. Hívatta:

– Ki vót az a nagy vitéz?
Mondja János, hogy hát:
– Nem nagy vitéz – azt mondja –, csak meg akartam őket leckéztetni, de elszaladtak.

Hát mondja oszt a király:
– Hát honnan vagy?
– Hát a bíró úrnak a szolgálatából gyűttem.
– Melyik bírónak?

Mondja oszt, hogy melyik.

– No – azt mondja –, fiam, kívánj, amit akarsz – azt mondja –, majd én a bíróval beszélek, oszt megadja neked!

– Mit kívánnék? – azt mondja. – Van egy furcsa jánya, mindig az orromat szeretné felfricskázni – azt mondja. – Tessék nekem, a felséges király, őt nekem adni! – azt mondja. – Elég nekem annyi.

Hű, megörült a király! Szólt a bírónak, mán futár által ne, hogy mi a helyzet. El is mentek. Örült a bíró is. Dehát még a jánya! Csaptak is olyan lakodalmat, hogy hét nap, hét éccaka éjjel-nappal mulattak, ha meg nem haltak.

Az ördögszerető

11. Jártak a lányok a fonóba. Mindenkinek vót udvarlója, de egy jánnak nem vót.

– Hej – azt mondja a ján –, nem bánám én, ha az ördög vóna is! Vagy a Halál, csak vóna kivel szórakoznák!

Hát ugye minden jánhoz az a fiú húzódott, aki vonzalmat érzett egymás iránt. Hát kérem szépen, beállít egy idegen, jóképű fiatalember, oszt ehhez a lánhoz ül, aki mondta, hogy bárki vóna, nem báná. Jól elszórakoztak, satöbbi, satöbbi. Vége a fonásnak, mennek haza. Hát aki mán úgy udvarolt, hazakisérte a kislánt. Ű nem kísérte. Elgyűn a más este: a fiú megjelent, akkor má elkísérte. Hát beszélgettek, satöbbi, satöbbi, kész. Harmadik este megint.

Egy feltűnt a jánnak, hogy nem tudja, hogy hova tűnik el, mikor a kapun kimegyen, mán a lán kapuján – mer ugye elkísérte haza. Egyet gondolt: hogy az orsóra ráfonta ja cérnát, leejtette az orsót, oszt rögtön a fiúnak a lábára kötötte a végít. Oszt ment vele. Mikor oszt elváltak, az orsót gurítgatta. Hát a fiú elment, megyen a jány a fonal után: ki egész a temetőbe. Hát kérem szépen, lássa, hogy a sár hát ott van, osztan megyen be a spárja ja földbe. Hát jű!

Másnap este nem ment a fonóba. Harmadnap se. Megszóla egy hang az ablak alatt:

– Sára, szivem, szép szerelmem, gyere a fonóba!
– Nem megyek – azt mondja –, te ördög vagy! Semmi közöm hozzád!
– Ha nem gyössz – azt mondja –, hónap meghal az anyád!

– Ha meghal, eltemessük!
Meg is halt. El is temették. Megint nem ment: meghalt az apja is. De a hang megint beszólt:

– Gyere, Sárkám, addig, míg veled nem lesz baj!
– Nem megyek, te sátánfajzat! Semmi közöm hozzád!
– Ha nem gyössz, hónapra meghalsz!
– Akkor meghalok, eltemetnek.

Hazament a ján... Hát kérem szépen: megjelenik az ördög, vagyis a fiú az ördög képibe.

– No – azt mondja –, megmondtam ugye! Most má vislek!

– Jaj, jaj, jaj – azt mondja –, hova bújjak?

Felvett egy szakajtó kukuricát. Hát az vót olyan tíz liter. Beült a tyúkpádba. A tyúkok közé. Mondja a kakasnak:

– Kukurikolj mán egyet! – mer ezeknek az ördögöknek, haláloknak csak kakaszóig van hatalmuk. Ha megszóla a kakas, nincs tovább hatalmuk.

– Nem kukorikolok én! – azt mondja. – Mindig a tyúkoknak öntözöd a jó kukuricát – azt mondja.

– Nesze, itt van, egy szakajtóval hoztam!

Hohó, a kakas nekiállt: olyat kukurikolt! Mán épp akkor nyúlt bele. A Halál úgy elszaladt. Mer a jány mindig a hóna alatt hordta a kakast. Oszt olyan jó kakas vót, hogy megcsiklandta, máris kukurikolt. Hát így oszt nem tudta a jánt elvinni.

Az állatok nyelvén tudó ember

12. Minden mesébe, nem köttem ki azt előre, hogy az ember beszél az állatokkal, ugyanígy virágokkal, satöbbi. Ebbe a mesébe nem, csak majd egy illető fog beszélni.

Egyszer vót, hol nem vót, vót egyszer egy szegény emberke. Fiatal vót, friss házask; hát jómódba nem éltek, de dőgoztak bőségesen fiatal szép feleségével, és megéltek azér belüle. Mondja egyszer az ember, hogy:

– Ide figyelj, hékám, én kiugrok az erdőre, hozok egy csöpp fát, főzöl valamit – azt mondja –, mer korog a hasam!

Hát azt mondja:

– Majd megpróbálok, ha lelek valamit.

Az ember elment, az asszony az hozzákezdett, hogy valamit csak készít. Hát kérem szépen, ahogy az ember kimegy, egy jó darab száraz fát kivágott, oszt elindult hazafelé. Hát egy kis tüzelő kell a szegény embernek is. Ahogy gyün, igen elfáradt. Letette a fát, egy jó híveske ott vót, ott vót egy régi fa kivágva –

tuskónak nevezzük –, lehajtotta a fejét, oszt elaludt. Igen jól aludt, mer hát fáradt is vót, ne. Álmában megjelent neki egy ősz öregember.

– Ide figyelj, édes fiam – azt mondja –, én megajándékozlak egy olyannal, amit még földi ember nem kapott. És tudod mi az: az állatok nyelvén fogol érteni, amit az állatok beszélnek. De ha ezt elmondod valakinek, meghalsz!

Az öreg eltűnt; továbbaludt, egyszer fölébredt. Megvakarja a szemöldökét, eszébe jutott az álom. Hogy ő mit álmodott. Még meg is nevette magába. Ahogy ottan fekszik, hallja oly halk beszédbe:

– No, ez az ember is itt fekszik – azt mondják –, ha tudná, hogy mi van a feje alatt, nem feküdne ő itt! Az emberek kincsnek hiszik, mit mink meg semminek.

Az ember felébred... Csak mondják... Hát a hangyák beszéltek. Megjegyezte jól a helyet, a tuskót, hazament, hazavitte a fát. Mondta a feleségének, hogy:

– Majd hazagyűvök nemsokára!

Kívette a csákánt, ássa, ássa, kidűti: aha, húz fel, egy üst aranyat borított ki. Hát azt mondja:

– Ez megvan! – azt mondja.

Oszt akkor jutott eszébe, hogy mit mondott neki az öreg ősz ember. Hm, örült a felesége, ő meg azt mondta az asszonnak, hogy lelte véletlenül.

Vettek földet, házat építettek, lovat, mindent, nagyon jól ment oszt nekik. Hát telt-múlt az idő, a szegény ember, szegény asszonbúl hatalmas gazdagok lettek. Hej, igen jól ment a sorsuk. De bizony ahogy a sorsuk jól ment, sokan meghítták látogatóba ide-oda, amoda. Hát oszt mondta az asszon neki:

– Férjem – azt mondja –, megint megkaptunk a szomszéd faluba egy kis meghívót, hát gyérünk el oda – azt mondja –, meglátogassuk őket!

– Jól van, gyérünk! – azt mondja az ember; benne vót.

Hát oszt mentek. Az asszony is jól lovagolt, felült a kanca hátára, az ember a csődör hátára, mentek. Hát hatalmas dombon mentek ki. Ahogy mennek, az ember ment a csődörön, elől. Az asszony a kancán utána. Hátraszól a csődör:

– Mi van, hékás – azt mondja –, nem bírsz gyünni? – a lónyelven.

Hát az asszony nem tudta, de az ember megértette.

– Ha, könnyű neked – azt mondja a kanca –, te még másodikmagaddal, én meg megyek negyedmagammal!

Mer az asszony is terhes vót, meg a kanca is terhes vót – hát ugye, negyedmagával ment. Erre az ember olyan jól nevetett, hogy csak nevetett, nevetett, míg át nem értek a szomszéd faluba. Hiába kérdezte a felesége, hogy mit nevet, nem mondta meg. Nem is soká vótak, duzzogott a felesége.

– Hát ezt nem mered nekem megmondani, hogy mit nevetel? – így meg úgy, meg amúgy. – Gyérünk haza!

Hát a' lett a dologbúl, hogy hazamentek. Ahogy mennek... az asszony: így mondd meg, úgy mondd meg, hogy te mit nevetel!

– Én nem mondom – azt mondja –, mer ha megmondom, meghalok!

– Akkor halj meg! – azt mondja. – De akkor is meg kell mondanod!

Hát az ember jól emlékezett, hogy mit mondott az öregember: ha elárulja, meghal. Megcsináltatta a koporsót, belefeküdt, oszt megmondta, hogy mit nevetett: érti az állatok hangját. Azt mondta a csődörnek a kanca, hogy könnyű neked, te másodikmagaddal még, én meg negyedmagammal.

Hőj, az asszony erre olyat nevetett, otthagya az urát. Hm, most má mindegy, meg kell halni... Hú kutyája lefeküdt, hogy fel vót ravatalozva a koporsóba, a lábánál, oszt ott könnyezett. Hm, egyszer nagy zsinat: gyün a kakas húsz tyúkkal befele!

– Erre, csak erre – azt mondja a kakas –, gyertek, itt jó helyen vagytok! – azt mondja; hallja az ember.

A kutya bemérgesedett:

– Hát mit, te – azt mondja –, az uram má haldoklik – azt mondja –, te meg – azt mondja – itt vagy nagy zsinattal! Nem szégyelled magad? – kiált a kakasra.

– Én? – Mondja a kakas: – Én szégyelljem? Ó egy asszonnak nem bír parancsolni, én húznak bírok? Haljon meg ott, ahol van!

Huhú, az ember ezt mind hallotta. Nem szólt ő semmit. Szépen felült, levette azt a hatalmas erős nadrágszíját, bement a feleségéhez.

– No, anyókám – azt mondja –, ha te kíváncsi vagy, én se vagyok! – puff-paff, ahogy érte, vágta, ütö-vágta.

Ordított az asszon, hogy sose lesz kíváncsi, csak mondja meg, hogy mért bántsa. Megmondta neki. Na oszt az asszony is megadta magát; mind ahogy a kakas tudott a húznak parancsolni, ő is tudott az egynek. Az asszony azt csinálta, amit ő mondott. Hát így van, hogy a pénz számolva, az asszon verve jó.

A szegény ember három fia

13. Egyszer vót, hol nem vót, vót egyszer egy szegény ember. Nagyon szegények vótak, de vót három fiaskája. Meg egy árva kecskéjek. Minden nap a fiúknak a' vót a dolga, minden nap a másik vitte ki legeltetni. A kecske jóllakott, adta a tejet, a szegény ember meg ilyen kisebb-nagyobb munkát végzett. És hát azért valahova nagy keservesen megéltek.

A legnagyobb fiún vót a sor. Kíviszi a szőlők alatt, jó fű vót, jóllakott a kecske, oly-oly hasa vót estére, hogy alig tudott menni. Na azt mondja:

– Mán gyérünk haza, kis kecském! Jóllaktál-e?

– Ajjaj – azt mondja a kecske –, úgy jóllaktam, mint a duda, nem kell nekem több dudva, mek-mek-mek.

– Akkor gyérünk haza!

Hazamentek, beteszi az ólascskába. Mondja az apjának, hogy:

– Hazagyűttem a kecskével.

– Jól van, fiam! – azt mondja. – Jól tartottad-e?
 – Jaj-jaj, úgy jóllakott, mint a duda! – azt mondja.
 De az ember azért gyanakvó vót, lement a kecskéhez.
 – Jóllaktál-e, kedves kecském? – azt mondja.
 – Jaj, dehogyis laktam, csak a port kapartam, füvet se haraptam, mek-mek-mek!
 Hű, az ember begurult.
 – Te haszontalan, hát még nekem hazudol! Szegény kecske, tart itt bennünket a tejeskével, te meg még füvet se adol neki! – azt mondja.
 Fogta a bojtort, úgy összevágta a fiát, világgá zavarta. Elment a fiú világgá – hát muszáj vót. Másnap a középső megyen ki vele. Az más a temetőre ment, ott még nagyobb vót a fű. Hmm, a kecske mohó vót, úgy jóllakott, hogy má alig tudott menni. Megkérdezi a fiú estefele tőle:
 – Jóllaktál-e, kis kecském?
 – Hehehej – azt mondja –, úgy jóllaktam, mint a duda, nem kell nekem több dudva!
 – Na ha nem kell, akkor gyerünk haza!
 Hazamennek.
 – Édösapám, megjöttem a kecskével!
 – Jóllakott-e?
 – Hó! – azt mondja –, nem kell má neki több dudva!
 Nem bízott a fiába. Lement az ólba hozzá. Mondja a kecskének:
 – Kedves kecském, jóllaktál-e?
 – Haj, dehogyis laktam, csak a port kapartam, füvet se haraptam, mek-mek-mek!
 – Hű – begurult az ember –, más két naptól nem ett ez a szegény kecske?
 Püff-paff, elévette a fiát, elverte a háztúl. Más csak a legkisebb maradt. Hát az is ugyanígy járt. Annak is úgy jóllakott a kecske, mint a duda, nem kellett neki több dudva. Az apjának meg azt mondta, hogy: „Dehogyis laktam, csak a port kapartam, füvet se haraptam, mek-mek-mek!” Azt is elverte.
 Hajja, hát nem tudott mit tegyen, negyednap neki kellett menni, az embernek. No, ő oszt elvitte olyan helyre! Ott oszt jóllakhatott a kecske. Jól is lakott. Mondja neki az ember.
 – Na jóllaktál-e más, kedves kecském?
 – Hát úgy jóllaktam, mint a duda, nem kell nekem több dudva!
 – Na végre! – azt mondja.
 Hazament. Az ólba beköti.
 – No, kecském – azt mondja –, most más jól fogol pihenni. Igaz, jóllaktál?
 – Jaj, dehogyis laktam, csak a port kapartam, füvet se haraptam, mek-mek-mek!
 A szegény ember hanyatt esett ijedtibe is, meg mérgibe is: hát ez a kecske becsapta, három fiát elzavarta világgá! Nem szólt semmit. Kiment, behozta a borotvát meg egy jó korbácsot. A felétől a szőrt mind leborotválta a kecskének. Ő vette a korbácsot, oszt csinip-csarap, ütve-vágta, világgá zavarta. Elment a kecske is, maga maradt.

Hát, mi lett a fiúkkal, gyerünk más utánok is, mer ki tudja, meddig bolyonganának! Csak bolyonganának, ha a legnagyobbbal nem tanálkozna egy ember.

– Hova még, édes fiam?
 – Hát – azt mondja –, megyek világgá, me' elzavartak otthonról – azt mondja.
 – Ide figyelj, gyere el énhozzám! Egy év a tanoncídó, asztalos leszel! Kitanítlak az asztalosnak minden csinja-binjára.

Hó! örült a gyerek, hogy hát jól jár ügye. Hát oszt szófogadó vót, jól dógozott, az igen jól dógozott. Hát a másik az is így járt. Az meg elment egy pásztoembernek. Bojtárnak. Azt mondja, rengeteg állatjai van, arra kell vigyázni. Hát úgy is vót, ő is ott dógozott. Hát a legkisebb meg elment egy ilyen huncut emberkéhez, aki igen huncut vót oszt. De a fiú olyan jól dógozott neki, hogy igen megszerette. Közbe az év letelt mindegyiknek. Mondja legnagyobbak az asztalos:

– No, ide figyelj, fiam, letelt az éved, a fizetésed egy kis asztalka. Nem sok minden, de van egy jó tulajdonsága. Ha leteszed, azt mondod neki, hogy „Terülj meg asztalkám!”, a legfinomabb étel-ital lesz rajta.

– Próbáljuk ki!
 Mondja neki a' asztalos:
 – Terülj meg asztalkám!
 Úristen, még annyi ételt, finomat tán még a király se látott! Ettek-ittak, ami ott maradt, lerakták.

– Na, ez a jutalmad! – azt mondja.
 Hát jól van. Vette a vállára ja fiú, osztan elment. Nem vót nehéz – hát jó erős legénke vót, bírta.

Hát a középsőnek is letelt az éve. Mondja neki a gazdája:
 – Ide figyelj, fiam, adok neked egy szürke szamarat! – azt mondja. – Jól dógoztál, megéri, de nem oly szürke ez, amint látszik: ha megáll, aláterítel egy lepedőt, és azt mondod neki: „Csacsi, rázd meg magad!”, majd meglátod, hogy mi lesz.

Mindjára hozza az öreg a lepedőt, aláteríti, mondja neki, hogy:
 – Csacsi, rázd meg magad!
 Úristen, az aranypénz úgy hullt, mint a záporosó! Teljesen alig tudták összefogni a lepedőbe.

– Na, ez a szolgálatod!
 Jól van, a fiú is oszt hazaindult, gondolta, hogy az apja ennyi pénzt hogyhíják végett nem fogja elzavarni megint.

Hát a legkisebb is, az meg a huncut embernél kiszolgált.
 – Na fiam – azt mondja –, letelt az időd, mehetel haza szépen! Adok neked egy kis zsákot. Ebbe egy furkósbot van. Csak annyit kell neki mondani, hogy: „Ki a zsákból, kis bunkóm!” Elver mindenkét! – azt mondja. – De addig veri, míg csak azt nem mondod, hogy: „Elég az igazságból!”

Megköszönte a fiú, elindult ő is hazafelé. Hát a legnagyobb elért már a falujokhoz, a szomszéd faluba, de má igen elesteledett. Hát betért egy vendéglőbe. Esznek, isznak, mulatnak, egyszer egyet gondolt.

– Hát má nincs pénzetek, fiúk? – jókedvű társaság vót. – Majd lesz mindjárt vacsora, enni-inni!

Behozza a kis asztalt.

– Terülj meg, asztalkám!

Úristen, nem győzték enni, kapkodni a sok ételt-italt, mulattak, ettek. Nézi a kocsmáros, nézi. No azt mondja: „ez az asztalka megfelelne nekem is! És van is ugyanilyen asztalkám a padláson”. Egyet gondolt, lehozta, kitakarította a portól, és éjjel mán, mikor oszt lefeküdt mindenki, a fiú is, kicserélte az asztalt. A „terülj meg”-asztalkát. Másnap reggel a fiú felkel, és elindul haza. Haza is ment. Hej, de megörült az édesapja:

– Csak hogy meggyüttel, aranyos fiam!

– Hehe, hogy meggyüttem? Híjja össze az összes falunépét!

– Hát minek?

– Ne törődjön vele!

Előhíja a falu népét. A fia meg akarja vendégelni mindenkit. Kiteszi az asztalt – de nem vette észre, hogy ki vót cserélve –, mondja neki, hogy:

– Terülj meg, asztalkám!

Hihi, nem terült meg. Mondja, mondja, mondja, mán kiabált – de bizony az asztal üresen maradt. Kinevették, hogy elment tanulni, oszt csak becsapja őket. Hát oszt a fiú szégyenbe nem tudott micsinálni.

Hát a középsőnek is úgye letelt az esztendője, az is jött haza. Hát ő is megszállt abba a vendéglőbe, ahol vót. Ettek-ittak, mulattak, húzattak, elfogyott a pénze. Mondja a kocsmárosnak, hogy adjon má neki egy lepedőt. Adott neki egy lepedőt. Ő meg kiment – mer szép istállóba vezettette be a szamarat –, bement; de a vendéglős utána lesett, hogy minek viszi ez oda a lepedőt. Hát lássa, hogy leteríti alá, mondja neki, hogy:

– Csacsi, rázd meg magad!

Megrázza a csacsi, de még az az aranypénz: amennyi ott lehullt, hűj, a fiú alig bírta bevinni! „Aha, ez jól fizető, azt mondja. Hát nekem van ugyanilyen szamaram, azt mondja.” No, a fiút még itatta is, evvel jól bekapott, elaludtak. Hát kérem szépen, reggel a fiú veszi a szamarat, megyen. De nem vette észre, hogy ki van cserélve. A „csacsi, rázd meg magad” ott maradt a kocsmárosnak. Hát oszt hazament. Hőj, megörült az öreg, minden. Ő is összehívatta ja falut, apraját-nagyját, és kérem szépen, aláteríti a lepedőt, mondja, hogy:

– Csacsi, rázd meg magad!

Hm. Nem rázta jaz. Elmondja tízszer. Egyszer oszt csak megmozgott: hát egy pár szál szőr leesett a lepedőre. No, a fiú tudta, hogy baj van. Hát kinevették őt is, kigúnyolták, hogy jól becsapta a falu népét ez is. Hát a legkisebb is útnak indult a

kis bunkóval. Furkósbottal. Hát ő is betért abba ja kocsmába. Hát ő se akart éccakára nekiindulni, bement osztán. De mán megtudta, hogy a két bátyja hogy járt, az úton a hírmondásokból. Nem szólt ő semmit, csak mondja ja vendéglősnek:

– Ide figyeljen, ezt a zsákot nekem jól tegye el, de nehogy azt mondja neki, hogy: „Ki a zsákból, kis bunkóm!”

– Jól van.

Hühűj, a vendéglős kíváncsi lett! A fiú bement, ett egy csöppet, ivott egy csöppet. Ez meg ott kíváncsiskodott. Alig hitte, hogy a fiú elaludjon. Mer mondta, hogy majd reggel megy tovább. Annyira kíváncsi vót, hogy megszólította a zsákot, hogy:

– Ki a zsákból, kis bunkóm!

Hát bizony az oszt ki is ugrott! Ütte-vágta, agyba-főbe! Ahol csak érte. Jaj, ordít a vendéglős. Nem vót mese, szaladt, a vízbe bebújt, a szekrénybe bezárkózott, a kisbunkó mindenütt, de ütte-vágta. Hát végtére oszt a fiúhó szaladt el, hogy hát csináljon mán valamit, mer igen fáj, igen ütne.

– Hát csinállok – azt mondja –, ha visszaadja ja bátyámnak a terülj asztalkát meg a számárkát.

– Én nálam nincs!

– Akkor csináld az igazságot! – mondja a botnak.

Vágta is. De bizon nem bírta az ütést, mán nyögött.

– Hozom, fiam, csak!...

– No, hozza bel!

Bement oszt a kocsmáros, de a bunkó az feszt vágta. Jól összeverte. Hozta ja terülj asztalkám is, meg a csacsit is.

– No, elég az igazságból! – azt mondja.

Abba a pillanatba a bunkó bebújt a zsákba. Akkor rákötözte a hátára ja szamárnak az asztalkát, oszt ment haza. Oly szép délelőtti nap vót, ne, hazaért. Hőj, megörült az öreg meg a testvérek, hogy csak megvagyunk mind a hárman, vagyis négyen az öreggel. Mondja oszt a fiú, hogy:

– No, édesapám, híjja össze a falut, apraját-nagyját, mer most nagy munit csináljunk! Hát ő mán nem hí senkit, mer így és úgy...

– Ne törődjön most semmivel!

Összehitta. Az asztalt kitette középre, oszt mondta, hogy:

– Terülj meg, asztalkám!

Jaj, megterült! Vót ott enniavaló. Az egész falu csak ett, meg itt, de arról sose fogyott ki az étel meg az ital. Hát mán mikor nem bírtak enni, mulattak, danoltak, kiállította a szamarat:

– Csacsi, rázd meg magad! – azt mondja.

Jaj, hullt az aranypénz!

– No, szedjen mindenki annyit, amennyit bír!

Hát szedtek. Nagy vígasság vót. Ment a nóta.

No de vajon a kecskével mi van, arról el felejtkezzünk! Hát a kecske, ahogy jól elverte a gazdáját, a fele csupasz vót, ugye hogy leborotválta, szégyenébe elmene-kült az erdőbe. Még az állatoktól is szégyenkezett – hát hogy a fenébe, csupasz hátsórésszel? Igen ám, de nem vót ott hiba, mer ennivaló vót. De este félt a vadállatoktól. Hát ott vót egy luk, belebújt. Farral. De nem fért be a feje, mert nagy szarva vót a kecskének. Hát mindegy. Úgyhogy ő mindig oda járt be elbúj-ni. Igen ám, de gazdáját is vót a lyuknak. Megyen haza... egy róka lakott benne. Bújna be a róka, nézi, hát – má este vót – két tüzes szem mered rá. Hatalmas szarvak – sose látott kecskét még. Jó, megijedt a róka, szalad, mint a hétmenjő! Ahogy szalad, tanálkozik a farkassal.

– Hova szaladsz, édes róka komám? – aszongya.

– Jaj, jaj, jaj – azt mondja –, farkas komám, valami szörnyű fenevad búj be a lyukamba! Úgy villog a szeme, mint két paráztűz. Akkora szarva van, hogy még az ördögnek sincs olyan!

– Na, gyerünk csak – azt mondja –, majd én kiugrasztom!

Megyen a farkas, nézi-nézi-nézi: a kecske, szegény megijedt, elbőgi magát, hogy: meek! Hő, megijedt a farkas is: futás! Ahogy futnak a rókával, gyűn szem-közt rájuk a medve.

– Hallod-e, farkas koma, róka koma, hova szaladtok?

– Jaj, hogyne szaladnánk – mondja a farkas –, a róka koma lyukába egy ször-nyű fenevad van – azt mondja –, de olyan, a szeme, akár két paráztűz!

– No, majd én – azt mondja –, elintézem! Gyerünk!

Mennek. A medve meg a róka. A farkas megállt odébb. Vohh, mikor benn elordítja magát a kecske, az is futásnak, mind a hárman elszaladtak. Mennek, szaladnak, már a nyelveket kilökték, hát egy méhecske szállt arra.

– Hova-hova, te három elárvult állatja – azt mondja –, hogy ennyire szaladtok?

– Jaj, jaj – azt mondja a medve –, a róka komának egy szörnyű fenevad van a lyukába, osztán nem mer bemenni, meg a szeme úgy izzik, mint két parázs!

– No, gyertek velem! – azt mondja a méhecske.

Odamennek, a méhecske beszáll, rászállt a kopasz farára. Pű, belecsípett egyet! Na akkor a kecske koma megijedt. Kiugrott, futás! Hah, a méhecske csak nevet-te. A róka oszt elfoglalta a helyét, a medve meg a farkas oszt szégyenkezve el-kullogott. No de a kecske szaladt, szaladt. Annyira szaladt, hogy azt se tudta, hogy hova szalad. Egyszer megállt, mer már nem bírt még leülni se. Hát ismerős a táj, ismerős minden, hát éppen a kertjek alatt, ahun laktak, oda szaladt. Nagy térs terület vót a kertjek. A három fiúnak az apja meg kiment a kert végibe egy csöppet levegőzni. Hát mit lát, mit nem, mint a kecskéjét.

– Aranyos kis kecském – azt mondja –, csak hogy meggyüttell!

Megölelte, megcsókolta a kecskét, bevezette.

– No, fiúk – azt mondja –, ha ez a kecske igazat mondott vóna, ilyen sorsunk soha nem lett vónal!

Állatmesék

A róka és a farkas

14. Hát azt mondják, hogy a róka huncut állat. Igaz, aki azt mondja. Én is meg-győződtem már erről személyesen. Hát még amit most mondok! Lássa ja róka, hogy egy ember jön szekérral az úton. Messzi vót, nem látta jól, hogy mi van benne. Eh, egyet gondolt, behömpörgött a buzderkába. Teljes disznó vót, hogy jaj, jaj, jaj... rossz vót ránézni. Gyűn a szekér, egy öreg paraszthácsika vezette a két ökröcskéjét. A róka meg ott feküdt az út szélén, úgy tett, mint aki kimúlt. Hát az ember halászott. Sok halat fogott. A szekerbe vitte haza. Megkapta a rókát, felhajintotta.

– No – azt mondja –, ez valami! – azt mondja.

A bőréért akkor még sokat fizettek, egy rókabőrért.

– Majd otthon megnyújom.

Az ember vezeti tovább az ökröcskét, a róka felnéz, lássa, hogy hátra se néz; jóllakott hallal. Nem vót öneki semmi baja. Jóllakott, igen jóllakott, már nem fért bele még egy legkisebb hal se. A legnagyobbat kiválasztotta, leugrott a szekerből, oszt az öreg elment.

Hm-hm, ott forgassa a halat, gyűn arra a farkas.

– Hát te kicsinálsz, koma?

– Ajajaj – azt mondja –, annyit halásztam – azt mondja –, hogy már úgy jóllaktam, eh, itt van egy, mer nekem nem kell! – azt mondja.

Jó, a farkas kettőt harapott, már be is nyelte.

– Hol fogtad?

– Hol? Lent a folyónál. Akarsz te is halászni?

– Hát hogyne akamánk? – azt mondja. – Hogy fogtad?

– Gyere, majd én megmutatom!

Hát levitte a folyóhoz a farkast. Na azt mondja:

– Ide figyelj – este vót, késő, de hideg idő vót rettentően –, a farkad beleenge-ded a vízbe, de mozdulatlanul leszel! Majd hajnal fele meghúzod egy kicsit, oszt akkor érzed, hogy mennyi van rajta. Ha még nem nehéz, hagyjad még, még több megyen rá. Reggel, mikor kivirrad, fölgyűn a nap, megrántod, annyi halad lesz, hogy nem bírod megenni!

– Jól van.

A róka, farkas lementek, a farkas beleült a víz szélébe, a farkát meg jól belógat-ta, hogy hadd legyen rajta sok hal. A róka oszt odébb ment. Hát nagy hideg vót. Olyan hideg, hogy befagyott a tó vize. Hát hajnal felé egyet gondol a farkas: meghúzza egy kicsit a farkát – nem gyűn. „Na, azt mondja, itt már szép darabo-kat fogsz, azt mondja. No, hadd legyen még rajta több!”